

Høgskulen på Vestlandet

Masteroppgave

MARA590-O-2024-VÅR-FLOW assign

Predefinert informasjon

Startdato:	01-05-2024 09:00 CEST
Sluttdato:	15-05-2024 14:00 CEST
Eksamensform:	Masteroppgave
Termin:	2024 VÅR
Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Flowkode:	203 MARA590 1 O 2024 VÅR
Intern sensor:	(Anonymisert)

Deltaker

Kandidatnr.:	104
---------------------	-----

Informasjon fra deltaker

Antall ord *:	25364
----------------------	-------

Egenerklæring *: Ja

Jeg bekrefter at jeg har Ja
registrert
oppgavetittelen på
norsk og engelsk i
StudentWeb og vet at
denne vil stå på
vitnemålet mitt *:

Jeg godkjenner avtalen om publisering av masteroppgaven min *

Ja

Er masteroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved

Nei

Er masteroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller of

Nei

MASTEROPPGAVE

Jobbe familieterapeutisk i barnevernet, er det mulig da?

En kvalitativ studie av hva barnevernsansatte har erfart er fordeler og ulemper med en familieterapeutisk praksis i sitt arbeid.

Is it possible to work family therapeutic in child protection services?

A qualitative study of what child protective workers experience as the advantages and disadvantages of a family therapeutic approach in their work.

Cecilie Engelsen Simmenes

Kandidatnr.: 104

Antall ord: 25 364

Master i familieterapi og relasjonelt arbeid

Fakultetet for helse- og sosialvitenskap

Veileder: Andreas Breden

Innleveringsdato: 15. mai 2024

Sammendrag

Barnevernsansatte har ofte mange ulike utdannelser. Noen av dem har en systemisk familierapeutisk bakgrunn, og stadig oftere etterspørres denne kompetansen. Målet med dette masterprosjektet har vært å se på fordelene og ulempene med en familierapeutisk praksis i barnevernet. Problemstillingen er: «*Hva erfarer barnevernsansatte er fordeler og ulemper med familierapeutisk praksis i sitt arbeid?*»

Studien har et kvalitativt design, og datainnsamlingsmetoden som er brukt er semistrukturert intervju. For å identifisere funnene har jeg vært inspirert av Interpretative Phenomenological Analysis (IPA). Funnene er drøftet med utgangspunkt i relevant forskning, samt teori om systemteori, foreldrekonflikt, makt og lovverk som barnevernsansatte må forholde seg til. Gjennom analysen kom jeg fram til følgende hovedfunn og delfunn:

1. *Familiesamtaler som en fordel*
  - Familiemedlemmene som en del av en større helhet
  - Foreldrekonflikt som utfordring for familiesamtaler
2. *Familiemedlemmenes ulike perspektiv på samme hendelse*
  - Viktigheten av å høre den enkeltes stemme og opplevelse
3. *Muligheter og utfordringer med familierapeutisk praksis i en barnevernsfaglig kontekst*
  - Den systemiske tenkningen med i alt
  - Barnevernet som både hjelpeinstans og kontrollør
  - Utfordringer i samarbeid med andre instanser

Funnene i studien viser at det finnes både fordeler og ulemper med bruk av familierapeutisk praksis som barnevernsansatt. Familiesamtaler gjør seg gjeldende som en klar fordel i arbeidet. Informantene er også opptatt av å se mulighetene og helheten i hver familie de møter. Utfordringene som kommer fram, er at det er krevende med en familierapeutisk praksis når det er store foreldrekonflikter eller tøffe saker hvor man må sette grenser og rammer slik at barna får det trygt. Det er også krevende å ha et systemisk perspektiv i møte med andre instanser som er mest opptatt av barnet i deres kontekst.

Nøkkelord: Familierapi, barnevern, familierapeutisk praksis

Abstract

Child protective workers often have many different educational backgrounds. Some of those who work in child protective services (CPS) have a systemic family therapy background, and this background is increasingly in demand. The purpose of this study is to research the advantages and disadvantages with a family therapeutic practice in CPS. The research question is: “*What do child protective workers experience as the advantages and disadvantages of family therapeutic practice in their work?*”

This study has a qualitative design, and the data collection method used is semi-structured interview. To identify the findings, I was inspired by the method Interpretative Phenomenological Analysis (IPA). Relevant research and theory about systemic theory, parental conflict, power of the CPS/family therapist and the Norwegian CPS law were used to discuss the findings. Through the analysis, I came to the following main and partial findings:

1. *Family conversations as an advantage*
  - The family members as part of a larger whole
  - Parental conflict as a challenge for family conversations
2. *The family members' different perspectives on the same event*
  - The importance of listening to the individuals voice and experience
3. *Possibilities and challenges with family therapeutic practice in a CPS context*
  - Systemic thinking in everything
  - CPS as both help and control
  - Challenges in collaboration with other agencies

The findings in the study show that there are both advantages and disadvantages to using family therapeutic practice as a child protective worker. Conversations where the whole family partake prove to be a clear advantage. It is also important for the informants to see the possibilities and the whole system around the family they meet. The challenges the informants talk about when it comes to using family therapeutic practice in CPS is when there are big conflicts between the parents. Tough cases where you must set boundaries so that the children are safe also makes it difficult to use a family therapeutic practice. When working with other agencies around the family, the informants find it difficult to have a systemic perspective because each agency is thinking about the child in their context.

Key words: Family therapy, child protective services, family therapeutic practice

Forord

Å skrive denne masteroppgaven er noe jeg har gruet meg til. Det har vært en utfordrende prosess som jeg har lært mye av. Flere ganger i løpet av prosessen har jeg tenkt: «kanskje ikke en mastergrad er noe for meg?»

Likevel sitter jeg nå med et ferdig prosjekt, en fullført studie. Jeg er stolt over å ha nådd målstreken og har flere jeg ønsker å takke.

Først og fremst vil jeg takke familieterapeutene som har stilt opp i prosjektet mitt. Dere har delt med stort engasjement både det dere opplever er fordeler og det som er ulemper som barnevernsansatte med en familieterapeutisk praksis. Uten dere hadde ikke denne studien blitt til.

Jeg vil takke veilederen min Andreas Breden, som har hjulpet meg i mål, og har utfordret meg nok til at jeg kan yte mitt beste. Jeg setter stor pris på det du har lært meg, gode tips, heiarop over e-post og nyttige kommentarer.

Tusen takk til Lennart Lorås og Sari Lindemann som har loset oss gjennom disse fire fantastiske årene på familieterapi-studiet.

Tusen takk til min kjære mann. Jeg vet jeg sa jeg bare skulle ta en kjapp videreutdanning på to år. Plutselig ble de to årene til fire. Nå lover jeg at jeg skal ta meg en lang pause fra studier. Du har støttet meg hele veien, og sagt at «dette får du til», og jeg gleder meg til å kunne tilbringe mer tid sammen med deg framover, og ikke bare datamaskinen.

Helt til slutt; tusen takk til mine foreldre og min kjære søster. Dere har alltid troen på at jeg kommer til å klare alt jeg finner på, selv om jeg kanskje ikke alltid tror det selv.

Bergen, mai 2024

Cecilie Engelsen Simmenes

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	II
Abstract	III
Forord	IV
1. Innledning.....	1
1.1 Bakgrunn og valg av tema.....	1
1.2 Problemstilling	2
1.3 Avgrensning av problemstilling	2
1.4 Begrepsavklaring.....	2
1.4.1 Familieterapeut.....	2
1.4.2 Barnevernsansatt	3
1.5 Oppgavens oppbygging.....	3
2. Teoretisk forankring	4
2.1 Barnevernet	4
2.2 Makt	7
2.2.1 Makt i barnevernet	7
2.2.2 Makt i familieterapi	11
2.3 Systemteori.....	11
2.4 Foreldrekonflikt.....	16
2.5 Tidligere forskning	19
3. Metode.....	24
3.1 Kvalitativ metode	24
3.1.1 Kvalitative intervju.....	25
3.1.2 Utvikling av intervjuguide	26
3.1.3 Utvalg og rekruttering	27
3.1.4 Presentasjon av informantene.....	28

3.1.5 Gjennomføring av intervjuene og transkribering	28
3.2 Interpretative Phenomenological Analysis.....	29
3.2.1 Fenomenologi.....	30
3.2.2 Hermeneutikk	30
3.2.3 Idiografi.....	32
3.3 Presentasjon av stegene og kodeprosess	32
3.3.1 Steg 1: Lesing og re-lesing av datamaterialet	32
3.3.2 Steg 2: Å skrive utforskende kommentarer.....	32
3.3.3 Steg 3: Å utvikle erfaringsbaserte og informantnære kommentarer	33
3.3.4 Steg 4: Å se etter mønstre/identifisere midlertidige tema	33
3.3.5 Steg 5: Navngi de erfaringsbaserte og informantnære temaene.....	33
3.3.6 Steg 6: Forsett analysen med påfølgende transkripsjoner.....	33
3.3.7 Steg 7: Utvikling av erfaringsbaserte og informantnære tema på tvers av materialet	33
3.3.8 Kodeprosessen.....	34
3.3 Forskningsetikk	35
3.4 Forske i eget arbeidsfelt	36
3.5 Validitet og reliabilitet	37
4. Presentasjon av funn.....	38
4.1 Familiesamtaler som en fordel	39
4.1.1 Familiemedlemmene som en del av en større helhet	40
4.1.2 Foreldrekonflikt som utfordring i familiesamtaler.....	42
4.2 Familiemedlemmenes ulike perspektiv på samme hendelse.....	43
4.2.1 Viktigheten av å høre den enkeltes stemme og opplevelse.....	44
4.3 Muligheter og utfordringer med familierapeutisk praksis i en barnevernsfaglig kontekst	46
4.3.1 Den familierapeutiske tenkningen med i alt.....	47

4.3.2 Barnevernet som både hjelpeinstans og kontrollør	48
4.3.3 Utfordringer i å samarbeide systemisk med andre instanser	49
4.4 Oppsummering av funnene	51
5. Drøfting av funn	52
5.1 Familiesamtaler som en fordel	52
5.1.1 Foreldrekonflikt som utfordring i familiesamtaler	53
5.2 Familiemedlemmenes ulike perspektiv på samme hendelse og viktigheten av å høre den enkelte stemme og opplevelse	55
5.3 Muligheter og utfordringer med familierapeutisk praksis i en barnevernsfaglig kontekst	56
5.3.1 Den familierapeutiske tenkningen med i alt	57
5.3.2 Barnevernet som både hjelpeinstans og kontrollør	58
5.3.3 Utfordringer i å samarbeide systemisk med andre instanser	59
5.4 Funn opp mot tidligere forskning	60
6. Oppsummering og avslutning	63
6.1 Oppsummering av funn	63
6.2 Implikasjoner for forskning	64
6.3 Implikasjoner for praksis	64
6.4 Mulige svakheter ved studien	65
6.5 Avsluttende kommentarer	65
Referanser	67
Vedlegg	73
Vedlegg 1; Godkjenning fra SIKT	73
Vedlegg 2; Informasjonsskriv	75
Vedlegg 3; Samtykkeskjema	78
Vedlegg 4; Intervjuguide	79
Vedlegg 5; Utdrag fra transkripsjon	81

Vedlegg 6; Eksempler på kodeprosess 82

1. Innledning

I 2022 mottok barnevernstjenesten 49 778 meldinger fra personer som er bekymret for ett eller flere barn (Bufdir, 2022). Barnevernstjenesten valgte å starte opp undersøkelse for 35 649 barn. Det er 35 649 barn og deres familier som må møte barnevernstjenesten. Mange, både foreldre og barn, har et inntrykk av at barnevernstjenesten tar barn og er derfor veldig redd i sitt første møte med dem. Målet til barnevernstjenesten er aldri å flytte barn vekk fra foreldrene, men å bidra til at barn og unge møtes med trygghet, kjærlighet og forståelse og at alle barn og unge får gode og trygge oppvekstvilkår (barnevernsloven, 2023, § 1-1). Det jobber mange med ulik utdanning i barnevernstjenesten, og hva den enkelte barnevernsansatte er opptatt av vil preges av nettopp dette. En av utdannelsene barnevernsansatte kan ha er systemisk familieterapi. I denne studien har jeg ønsket å forske på hva barnevernsansatte erfarer er fordelene og ulempene med en slik utdanning i denne konteksten.

1.1 Bakgrunn og valg av tema

Etter jeg begynte på videreutdanning i familieterapi og deretter gikk videre på master har jeg opplevd en endring i hvordan jeg tenker om og snakker med mennesker både på jobb og privat. Jeg ble mer nysgjerrig i møte med andre og ønsket å forstå og høre om hvordan de opplevde verden og ulike situasjoner. Det ga mye mening for meg å snakke om og med mennesker og deres utfordringer i forhold til konteksten de var en del av. Mennesker har utfordringer ut ifra konteksten og diskursene de er en del av, og selv om enkeltmennesket får hjelp til å endre seg skal de likevel tilbake i en kontekst som kanskje ikke har gjort det. Rett før jeg startet på min masteravhandling fikk jeg ny jobb i barnevernet. Da ble jeg nysgjerrig på hvordan andre med bakgrunn i systemisk familieterapi jobber i barnevernet, og om det i det hele tatt er mulig å jobbe systemisk i denne konteksten. Derfor ønsket jeg å forske på hva andre familieterapeuter har erfart er fordelene og ulempene med familieterapeutisk praksis i barnevernet.

Ved å forske på dette har jeg fått et større innblikk i hvordan det kan være å jobbe systemisk i barnevernet. Man leser stadig i media om mennesker som føler seg urettferdig møtt av barnevernet, og mange er kritisk. Det finnes grupper på Facebook med flere tusen medlemmer, med titler som: «Barnevernet vil vi ha fullstendig fjernet» og «Vi ønsker en

gransking av barnevernet!». Det virker som om vi må prøve noe annet, eller tilføye noe nytt. Kanskje blir vi aldri gode nok i øynene til klienter som opplever at barna blir tatt fra dem?

Noe av det viktigste med å forske på dette tenker jeg har vært at det var nyttig å se hvordan man kan møte foreldre på en systemisk måte i en barnevernkontekst. Noen av spørsmålene jeg hadde før jeg startet på prosjektet var: Når er en familierapeutisk praksis til hjelp, og når skaper det utfordringer? Hjelper det oss til å bedre se helheten og ikke bare delene? I barnevernsloven (2023) § 2-2 står det at barnevernstjenesten skal undersøke barnets helhetlige omsorgssituasjon. Kan en familierapeutisk praksis som nettopp fokuserer på hele systemet være med på å bidra til at man kan møte familiene på en annen måte? Eller vil det bli for krevende å jobbe slik i barnevernstjenestens normative føringer?

1.2 Problemstilling

Problemstillingen for denne masteroppgaven er: *«Hva erfarer barnevernsansatte er fordeler og ulemper med en familierapeutisk praksis i sitt arbeid?»*

1.3 Avgrensning av problemstilling

Jeg har valgt å avgrense problemstillingen til familierapeutisk praksis. Dette for at ikke problemstillingen skal bli for vid og vanskelig å utforske. Det vil si at jeg er opptatt av hvordan familierapeutisk praksis brukes i barnevernet, og i hvilken grad dette er en fordel eller ulempe.

1.4 Begrepsavklaring

1.4.1 Familierapeut

I studien intervjuer jeg personer som har en utdanningsbakgrunn som systemisk familierapeut. De har enten tatt to års videreutdanning eller mastergrad innenfor systemisk familierapi. Disse vil jeg omtale som familierapeuter i oppgaven. Da systemisk familierapi bygger på systemteori, vil jeg ta utgangspunkt i at familierapeutene jeg omtaler i denne studien jobber ut ifra et systemisk perspektiv.

1.4.2 Barnevernsansatt

Når jeg bruker begrepet barnevernsansatt mener jeg alle som jobber i barnevernet uavhengig av hvilken utdanning de har. Jeg har bevisst valgt å ikke bruke ordet barnevernspedagog da det finnes mange som jobber i barnevernstjenesten som ikke har denne utdanningsbakgrunnen.

1.5 Oppgavens oppbygging

Oppgaven er delt inn i 6 kapitler. Det første kapitlet er en innledning til oppgaven som består av bakgrunn for valg av tema, problemstilling og begrepsavklaring. Andre kapittel handler om teori og litteraturgjennomgang. Kapittel tre viser studiens metode. Det fjerde kapitlet presenterer funnene. I kapittel fem drøfter jeg funn, før jeg i kapittel seks kommer med en oppsummering og avslutning.

2. Teoretisk forankring

I dette kapitlet vil jeg presentere den teoretiske forankringen for mitt forskningsprosjekt. Hensikten med forskningsprosjektet er å se hva barnevernsansatte erfarer er fordeler og ulemper med familierapeutisk praksis i sitt arbeid. Jeg vil derfor først redegjøre for hva barnevernet er, før jeg sier noe om makt i barnevernet og familierapi. Videre vil jeg gjøre greie for systemteori og foreldrekonflikt før jeg avslutter med tidligere forskning på feltet. Teorien vil videre brukes for å drøfte funnene mine.

2.1 Barnevernet

Det norske barnevernet har en lang historie, hvor rollen har blitt definert et sted mellom kriminal-, utdannings- og sosialpolitikk (Herberg & Kvaran, 2019, s. 39). Barnevernet slik vi kjenner det i dag, er særlig et resultat av oppbyggingen av velferdsstaten etter andre verdenskrig. Barnevernets tidlige historie kan på mange måter få fram bilder av samfunnsutvikling og hvordan barnevernets praksis både har positive og negative historier (Herberg & Kvaran, 2019, s. 39).

Allerede i 1896 ble det som omtales som verdens første barnevernslovgivning vedtatt i Norge, kalt vergerådsloven, lov om behandling av forsømte barn (Kojan & Christiansen, 2023, s. 19). Over 50 år senere, i 1953, kom lov om barnevern, og den introduserte en tankegang om forebygging og behandling. Det var imidlertid først med loven om barnevernstjenester fra 1992 at myndighetene tydelig markerte at barnevernet skulle ha et bredt mandat. I tillegg til å beskytte barn mot omsorgssvikt og mishandling skulle barnevernet fungere som en hjelpetjeneste (Kojan & Christiansen, 2023, s. 19). Fra nærmest å være et kriminalpolitisk virkemiddel, fokuserer dagens barnevern i større grad på å fremme barns utvikling mens det bor sammen med familien sin, samtidig som man prøver å finne løsninger som er til hjelp både for barnet og familien (Hagen, 2001, referert i Kojan & Christiansen, 2023, s. 19).

Barnevernstjenestens mandat og oppgave er å undersøke situasjonen til barn når det meldes bekymring (Ylvisaker & Rugkåsa, 2020, s. 34). Dersom barn lever under uhensiktsmessige eller skadelige forhold, er det barnevernstjenestens ansvar å iverksette tiltak for å forbedre situasjonen. Hvis dette ikke er mulig, kan det være nødvendig å flytte barnet til en annen omsorgsbasis.

Barnevernets mandat til å fatte beslutninger kan ha store konsekvenser for dem det gjelder innenfor områder som oppleves svært personlige og private (Christiansen & Kojan, 2023, s. 15). Dette gjelder avgjørelser som å frata foreldrene omsorgen for barna, foreta akutt plasseringer og regulere kontakt mellom familiemedlemmer. Slike beslutninger er det folk flest forbinder med barnevernet, og de er ofte gjenstand for offentlig oppmerksomhet, medieomtale og debatter i sosiale medier. Barnevernet er et system som ofte møter kritikk i offentligheten, enten fordi de griper inn for tidlig, for sent, ikke setter inn rette tiltak eller at de mangler nødvendig kompetanse (Ylvisaker & Rugkåsa, 2020, s. 34).

Barnevernet foretar og en rekke vurderinger, valg og handlinger knyttet til beslutninger som kanskje ikke er like dramatiske, men som likevel er betydningsfulle for de involverte (Christiansen & Kojan, 2023, s. 16). Dette inkluderer beslutninger om å henlegge en melding, sette inn hjelpetiltak som besøkshjem for et barn og veiledning til barnets foreldre, eller å følge opp en ungdom som har flyttet fra fosterhjem til egen bolig. Slike beslutninger tas i samsvar med juridiske og forvaltningsmessige retningslinjer basert på bestemmelsene i barnevernsloven (Christiansen & Kojan, 2023, s. 16). Selv om hjelpetiltakene vanligvis krever samtykke fra foreldrene, er de likevel underlagt en kontrollramme der barnevernstjenesten kan sette inn tvangstiltak hvis hjelpetiltakene ikke fører fram (Nordstoga, 2003, s. 12).

Barnevernsansatte navigerer daglig gjennom lovgivningen og forskriftene, og arbeidet er grundig regulert av disse (Ylvisaker & Rugkåsa, 2020, s. 34). Det opereres med tidsfrister, det fattes vedtak, og det kreves utarbeidelse av skriftlige planer. I tillegg til å håndtere definerte beslutningspunkter, står barnevernsansatte overfor ulike avveininger og valg før, underveis og etter slike avgjørelser (Christiansen & Kojan, 2023, s. 15).

I kraft av sine stillinger og sin utdanning har barnevernsansatte et spesielt ansvar (Paulsen & Studsrød, 2019, s. 25). De skal jobbe med utgangspunkt i barnets behov og barnet i sentrum. Barnevernsansatte må ta hensyn til og fremme juridiske og normative prinsipper, som for eksempel prinsippet om barnets beste eller barns rett til deltakelse og medvirkning (Ylvisaker & Rugkåsa, 202, s. 34). Ansatte i barnevernet må derfor ha en særskilt kompetanse som rettes mot barn, unge og familier i utsatte livssituasjoner (Herberg & Kvaran, 2019, s. 49). Barnevernsansatte må kunne forstå hva sårbarheten handler om, hva den innebærer for barnet, og være i stand til å finne tiltak som kan hjelpe og være til barnets beste. Man må hele tiden se og forstå barn og unges livssituasjon i en helhetlig kontekst (Paulsen & Studsrød, 2019, s. 25). I samarbeid med barn/unge og deres foresatte skal man jobbe for å finne konkrete og

alternative måter å forholde seg til problemskapende forhold på. Gjennom arbeidet skal man fokusere på ressurser hos den enkelte og i omgivelsene (Herberg & Kvaran, 2019, s. 49).

Organisatoriske faktorer som arbeidsmengde, bemanning og tilgjengelige økonomiske ressurser har stor innvirkning på barnevernets evne til å gi hjelp og støtte til barn og familier som trenger det (Ylvisaker & Rugkåsa, 2020, s. 34). Alt dette utgjør et komplekst system der barnevernsansatte må håndtere en rekke relasjoner og forventninger.

Arbeidet til barnevernet foregår i et normativt kunnskapsfelt hvor samfunnets verdier gjenspeiles og hva som kjennetegnes en god oppvekst og godt foreldreskap (Storhaug & Kvaran, 2019, s. 136). Barnevernet har blitt kritisert for å ha en idealisert familieforståelse hvor kjernefamilien og middelklasseverdier blir brukt som målestokk når man vurderer familierelasjoner og barneoppdragelse (Johner & Durst, 2017). Som barnevernsarbeider er det viktig å reflektere over egen forståelse av familie, og hva man tenker er normale, gode nok familieliv og praksiser. Det er også viktig å tenke over hvordan dette påvirker forståelsen av de konkrete familiene man jobber med. Man må finne ut hva som er familiens behov, ressurser og utfordringer (Storhaug & Kvaran, 2019, s. 136).

Det er komplekst å jobbe i barnevernet og sjelden møter man avgrensede og veldefinerte problemer som kan møtes med standardiserte løsninger (Vindegg, 2009, referert i Storhaug & Kvaran, 2019, s. 139). Uforutsigbarhet og usikkerhet kjennetegner ofte problemstillingene. Komplekse problemstillinger krever også et mangfoldig kunnskapsgrunnlag. Det trengs forskningsbasert og erfaringsbasert kunnskap fra ulike fagområder når barnevernsansatte skal prøve å få en helhetlig forståelse for et barns omsorgssituasjon. Det kreves også helhetlige intervensjoner rettet mot ulike deler av familiens livssituasjon når det kommer til tiltak rettet mot komplekse problemer. Ofte trengs det tverretatlig samarbeid med instanser, skole, NAV, skolehelsetjenesten, BUP, kriminalomsorgen osv. (Storhaug & Kvaran, 2019, ss. 139-140). Samarbeid med andre instanser er særlig viktig, og barnevernstjenesten er avhengig av at andre offentlige instanser melder fra når de har bekymringer for barn (Pedersen, 2023, ss. 27-28).

2.2 Makt

I dette underkapittelet vil jeg si noe om makt i forhold til barnevernet og familierterapi. Jeg tenker det er viktig å belyse dette fordi man som ansatt i barnevernet er i en maktposisjon i forhold til familiene man møter. Også i en terapeutrolle finnes det et maktperspektiv.

2.2.1 Makt i barnevernet

Ifølge Jacobsen & Thorsvik (2001) kan makt innenfor organisasjonsteori defineres slik:

En aktørs (en person eller en gruppes) evne til å overvinne motstand for å oppnå et ønsket mål eller resultat. Maktbruk forekommer når en aktør klarer å få gjennomslag for sine synspunkter på tross av at andre er uenig (s. 158).

Foucault (1982) sier at makt handler om dynamikken mellom to eller flere parter og hvordan visse handlinger modifierer andre.

Makt er til stede i enhver relasjon mellom klient og hjelper, selv om dette ofte skjules (Skau, 2013, s. 31). Selv i termer som «hjelpeapparat», «tjenesteytelse», «behandling», «omsorg» eller «undervisning» er maktaspektet implisitt og ikke synlig. Dette er bemerkelsesverdig når vi vet at makt er uunngåelig i yrkesutøvelsen, mens hjelpeaspektet, selv om det kan være til stede, ikke nødvendigvis må være det. En slik skjuling av makt kan være skadelig på flere måter. Det kan gjøre det utfordrende for klienter å beskytte seg mot misbruk av makt. Det kan og vanskeliggjøre for hjelpere å erkjenne og forstå mulighetene og begrensningene av sin egen makt, som er avgjørende for å kunne bruke den til klientens beste. Videre kan det også være problematisk for en kritisk offentlighet å forholde seg til de ulike formene og funksjonene til makt. Begrepet «makt» bærer ofte med seg en overveiende negativ assosiasjon, i motsetning til begrepet «hjelp», som vanligvis er positivt ladet (Skau, 2013, ss. 31-32).

Makt trenger ikke nødvendigvis å være ensbetydende med noe negativt (Nordstoga, 2003, s. 45). Å utøve makt kan også være til fordel. Det handler om barnevernsansattes mulighet til å få gjennomført det de anser som det rette. Dette dreier seg om en form for makt som utøves på bakgrunn av barnevernsansattes personlige oppfatning. Når vi knytter makten direkte til individet, kan makten også være skjult eller implisitt. Barnevernsansatte kan gjennom sin væremåte uttrykke et maktaspekt som man ikke er klar over eller kanskje ikke engang ønsker (Nordstoga, 2003, s. 45).

Maktens rolle i hjelpesammenhenger er kompleks: den som tilbyr hjelp er sjelden uten innflytelse, og samtidig er det klart at både riktig og feil bruk av makt kan medføre skade (Skau, 2013, s. 32). Det avgjørende ligger i hvordan makten kommer til uttrykk og hvilken virkning dette har på de involverte partene. For profesjonelle hjelpere er det viktig å være bevisst på maktens rolle i sin yrkesutøvelse, spesielt fordi manglende forståelse av dette kan hindre dem i å forstå dynamikken i forholdet mellom dem og deres klienter (Skau, 2013, s. 32).

Som barnevernsansatt vil man ofte måtte kartlegge behovene til barn og dets familie, samt vurdere om det er nødvendig og hjemmel i lov for å tilby frivillige hjelpetiltak (barnevernsloven, 2023, § 3-1). Selv om barnevernstjenesten vurderer at barnet og familien vil ha nytte av hjelpetiltak, er det ikke sikkert at de selv er enige eller ser behovet for det (Pedersen, 2023, s. 65). Med andre ord kan de takke nei. Barnevernstjenesten kan kun sette inn hjelpetiltak mot partenes vilje hvis barnevernstjenesten vurderer at det er nødvendig for å sikre tilstrekkelig omsorg for barnet, og det er fare for vesentlig skade hvis det ikke handles (barnevernsloven, 2023, § 3-4).

Det finnes ulike årsaker til at noen ikke ønsker kontakt med barnevernstjenesten, for eksempel fordi de ikke anser sin situasjon som en barnevernssak, frykt for konsekvensene av å involvere barnevernet, eller negative erfaringer fra tidligere (Pedersen, 2023, s. 65).

Relasjonen til og samarbeidet med barnevernstjenesten er ikke alltid ønsket og derfor heller ikke frivillig. Barnevernstjenesten har både en rett og en plikt til å gjennomføre undersøkelser: «Dersom det er rimelig grunn til å anta at det foreligger forhold som kan gi grunnlag for å iverksette tiltak etter loven, skal barnevernstjenesten undersøke forholdet» (barnevernsloven, 2023, § 2-2). Dette betyr at barnevernstjenesten kan snakke med barn uten samtykke fra foreldrene, og foreldrene kan ikke motsette seg undersøkelsen eller hjemmebesøkene (Pedersen, 2023, s. 65). Barnevernstjenesten kan også vurdere å innhente informasjon fra andre offentlige instanser uten samtykke fra foreldre og barn over 15 år. I situasjoner som dette blir rollen som hjelper og kontrollør ekstra tydelig (Pedersen, 2023, s. 65).

Haugland (2007, ss. 271-272) påpeker at denne dobbeltrollen krever at barnevernsansatte er bevisste på maktforholdet i relasjonen til familien, samt sitt eget fagspråk. Det er viktig å kommunisere klart og forståelig med familien (Pedersen, 2023, s. 65). Både bruk av faguttrykk og gjennomføring av en undersøkelse representerer utøvelse av makt gjennom den

myndighetsrollen barnevernstjenesten har. Dette kan oppleves som svært krenkende for familiene og kan føre til økt motstand. Å etablere en relasjon med personer som ikke ønsker kontakt innebærer utvilsomt utøvelse av makt (Pedersen, 2023, s. 65). I boken *Med makt til å krenke* (2007) beskriver Haugland ulike former for profesjonsmakt. Hun argumenterer for at barnevernets makt er så omfattende på flere nivåer at det kan være hensiktsmessig å bryte ned i mindre kategorier. Primært har barnevernstjenesten makt gjennom sitt mandat fra samfunnet, som beskrevet i Barnevernslovens formålsparagraf § 1-1 (2023):

Loven skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Loven skal bidra til at barn og unge møtes med trygghet, kjærlighet og forståelse. Loven skal bidra til at barn og unge får gode og trygge oppvekstvilkår.

Barnevernstjenestens makt gjennom samfunnsmandatet kan beskrives som posisjons- eller institusjonsmakt (Haugland, 2007, s. 276). Dette refererer til rollen barnevernet har i velferdssamfunnet og oppgavene det er pålagt å utføre. Mandatet innebærer at barnevernet har en dobbeltrolle som både hjelper og kontrollør (Pedersen, 2023, s. 66).

Når barnevernstjenesten iverksetter vedtak, for eksempel ved akutt plasseringer eller omsorgsovertakelser, utøver den sin makt gjennom handling (Pedersen, 2023, s. 66). Denne formen for makt kalles aksjonsmakt (Haugland, 2007, s. 276). Denne type makt er ofte den som får reaksjoner fra samfunnet (Pedersen, 2023, s. 66). Hvis et barns liv og helse er i akutt fare, er barnevernstjenesten forpliktet til å handle raskt. Aksjonsmakten er noe mange frykter når det gjelder barnevernet. Mange barn, ungdommer og foresatte frykter nettopp at barnevernstjenesten kan ta barna ut av hjemmet plutselig og uten forvarsel. Det er de barnevernsansatte sin oppgave å forklare grunnlaget for slike vurderinger og handlinger, samtidig som man fortsetter å bygge relasjonen til klientene. Selv om man som barnevernsansatt gjentatte ganger kan forsikre klientene om at barnevernstjenesten ikke fungerer slik det ofte framstilles i media, kan man ikke forvente at de umiddelbart endrer sitt perspektiv og slutter å være redd. Dette fører oss til den tredje typen makt som tilskrives barnevernsarbeidere, nemlig profesjons- eller kunnskapsmakt (Haugland, 2007, s. 276). Denne makten er mer skjult enn de to andre typene. Profesjons- eller kunnskapsmakt er den makten man har etter å ha fullført studiene og blitt en utdannet profesjonsutøver, for eksempel barnevernspedagog eller sosionom (Pedersen, 2023, s. 67). Den omfatter all kunnskapen og kompetansen man har opparbeidet seg gjennom studiene. Denne kunnskapen, i tillegg til

barnevernstjenestens institusjonsmakt, skaper en ubalanse i relasjonen mellom den ansatte og klientene. Det er en usymmetrisk maktbalanse.

En viktig del av barnevernets arbeid i møte med klienter er å tolke, analysere, vurdere og eventuelt sette inn passende tiltak. Dette innebærer også en form for makt: definisjons- og tolkningsmakt (Haugland, 2007, s. 276). Denne typen makt må ses i sammenheng med den ansattes profesjonsmakt og barnevernstjenestens institusjonsmakt. Hvordan den ansatte definerer og tolker et barns behov og utfordringer er i stor grad påvirket av barnevernstjenestens mandat og den ansattes profesjonsrolle (Pedersen, 2023, s. 67).

Det er avgjørende å være oppmerksom på definisjons- og tolkningsmakten (Pedersen, 2023, s. 68). Det handler om hvordan klientenes utfordringer blir forstått og løst, og dette krever at man definerer og tolker situasjonen deres. Man kan som ansatt bli usikker på om klientene er enige med barnevernstjenestens forståelse og vurdering, eller om de samtykker i frykt for mulige konsekvenser. Det kan og hende at de samtykker for å få tilgang til ytelser som barnevernstjenesten forvalter (Pedersen, 2023, s. 68).

Et annet maktaspekt i barnevernet er at undersøkelser skal undersøke forholdene barna lever under (barnevernsloven, 2023, § 2-2), men en slik undersøkelse bidrar og til å definere hvilke barn barnevernstjenesten skal hjelpe (Nordstoga, 2019, s. 84). Dette innebærer at barna i barnevernet blir med på å opprettholde barnevernet som et system. Dette er ofte maktspill som er usynlige, men som finner sted som en mikromakt i samspill mellom barnet og barnevernsarbeideren, hvor barnets behov for hjelp samtidig er med på å opprettholde barnevernsarbeiderens arbeidsområde (Nordstoga, 2019, s.84).

Et tilsvarende strukturfenomen er at den barnevernsansatte vil tilpasse forståelsen av barnets problemer til det mandatet man har, eller til de ressursene man rår over (Nordstoga, 2019, s. 84). Hvis en barnevernsansatt har mulighet til å sette inn hjelp til hjemmet, kan analyser og vurderinger av hvilken hjelp som er den beste, bli farget av hva som er til rådighet. Tiltakene skapes på den måten i tråd med den barnevernsansatte mandat. Maktutøvelse som dette kan bidra til å stigmatisere klientene og frata de muligheten til å fremstå som vanlige mennesker med demokratiske rettigheter (Uggerhøj, 2011, s. 52).

En annen maktdefinisjon er de dominerende faglige føringene som påvirker hvordan man forstår barn og unges utfordringer (Nordstoga, 2019, s. 84). I et kritisk perspektiv kan man for

eksempel stille spørsmål ved at problemene som barn og unge sliter med, blir til individuelle problemer, framfor å se på samfunnet de er en del av (Fook, 2012, referert i Nordstoga, 2019, s. 84). Ansvarer blir lagt på barnet dersom vi individualiserer problemene, og det vil da skje lite med miljøet barnet lever i, ytre forhold og levekår som kanskje kan framprovosere barnets utfordringer (Nordstoga, 2019, s. 84).

2.2.2 Makt i familierapi

Familierapi kan ses på som en maktpraksis, og burde til en viss grad betraktes på denne måten (Jensen, 2019, s. 80). Jensen (2019, s. 80) har i konstruksjonen av Det relasjonelle resonanskartet brukt maktkonsepter for å forstå familierapeutens personlige og private verdier og erfaringens påvirkning på klienten. Maktkonseptet kom til syne i denne forskningen i dataanalysen gjennom narrative noen terapeuter fortalte om hvordan de brukte personlige og private erfaringer direkte eller indirekte i sitt kliniske arbeid.

Foucault (1972, referert i Jensen, 2019, s. 80) hevder at makt er relasjonell og viser seg i alle relasjoner. Trossystemer definerer for eksempel sine autoritetsfigurer, som prester i en kirke eller medisinske doktorer i helsevesenet. Det kan virke som ideer i et slikt trossystem dreier seg om hva som er riktig og hva som er galt, og også hva som er normalt og hva som er avvikende. Slike perspektiver strider på mange måter mot en del forutsetninger for psykoterapi som for eksempel at klientenes verdier og problemstillinger skal ha forrang (Jensen, 2019, s. 80).

Bateson var skeptisk til begrepet makt i et systemisk perspektiv, men å overse muligheten for maktfaktorer kan i stor grad undergrave terapeutens handlingsrom (Bertrando, 2019, s. 144). Terapeuten bør være åpen for muligheten for at det kan foreligge maktforskjeller som kan virke inn på både klientsystemet og den terapeutiske relasjonen.

2.3 Systemteori

De fleste familierapeuter bygger sin kunnskap på systemiske verdier (de Flon, 2019, s. 20). Generell systemteori ble introdusert av Von Bertalanffy i 1945, og i tillegg til han er både Bronfenbrenner og Bateson viktige når det kommer til systemteori (de Flon, 2019, s. 20).

I Von Bertalanffy's bok «*General Systems Theory*» fra 1968 gir han en definisjon av systemer og avgrensner hypotesene til systemteorien. Han definerer et system som en «samling av elementer som står i en gjensidig relasjon» (s. 55). For å være i en gjensidig relasjon hevder han at interaksjonene mellom elementene i et system må være annerledes enn interaksjonene mellom elementer utenfor systemet. Han beskriver så hypotesene til systemteorien basert på denne definisjonen. Siden Von Bertalanffy introduserte sin teori, har hypotesene blitt testet (Priest, 2021, s. 5). Mens mange av dem har blitt støttet, har andre blitt justert basert på forskningsresultater. Dagens systemteori ser derfor annerledes ut enn da Von Bertalanffy først presenterte den (Priest, 2021, s. 5).

Mange av ideene som var sentrale for utviklingen av tankene om familien som system, ble utarbeidet av Bateson (Jones, 1996, ss. 28). Bateson var blant annet opptatt av å se helheten i organisasjonen (Bateson, 1973 referert i de Flon, 2019, s. 20). Ifølge Bateson (1972) er det mer meningsfullt å beskrive menneskelige systemer ved hjelp av begreper som informasjon og kommunikasjon enn ved å bruke begrepet energi. Et av hans eksempler som ofte refereres til, er svært illustrerende:

In general in communicational systems, we deal with sequences which resemble stimulus-and-response rather than cause-and-effect. When one billiard ball strikes another, there is an energy transfer such that the motion of the second ball is energized by the impact of the first. In communicational systems, on the other hand, the energy of the response is usually provided by the respondent. If I kick a dog, his immediately sequential behavior is energized by his metabolism, not by my kick (ss. 410-411).

Man kan altså beskrive et system som en gruppe elementer som kontinuerlig samhandler med hverandre, noe som resulterer i gjentagende interaksjonsmønstre som danner en stabil kontekst for individuell og gjensidig funksjon (Jones, 1996, s. 26). Når et system er åpent, innebærer interaksjonen med elementer utenfor systemet gjensidig påvirkning.

Ideene om feedback og sirkularitet har vært av avgjørende betydning for systemiske terapeuter ved å gi dem muligheten til å tenke hvordan mennesker påvirker hverandre på en mer kompleks måte enn å tro at alt er forhåndsbestemt (Jones, 1996, s. 29). Menneskelige systemer viser ofte sirkulær interaksjon, der handling A kan føre til handling B, som igjen kan føre til handling C, som så til slutt kan føre tilbake til handling A. Samhandlingen blir dermed en kontinuerlig sirkel. Feedback kan karakteriseres som positiv (øker den foregående atferden) eller negativ (reduserer denne atferden). Konseptet om feedback, som oppstår i

sirkulære samhandlinger, gir en forklaring på hvordan menneskelige systemer forblir stabile eller endrer seg over tid (Jones, 1996, s. 29).

Når terapeuter observerer samhandling i familier, søker de å identifisere gjentakende mønstre som ikke bare kan forklares som praktiske eller formålsrettede reaksjoner i det gitte samspillet, men heller som uttrykk for vaner (Bateson 1978, referert i Jones, 1996, s. 30). Disse handlingsmønstrene har en fastlagt betydning som kanskje ikke er umiddelbart klar for bevisstheten, og de gjentar seg. Observasjon av slike mønstre kan hjelpe observatørene med å få en bedre forståelse av gjentatte samspill som verken virker logiske eller tilfredsstillende for deltakerne (Jones, 1996, s. 30).

Mennesker er først og fremst en del av familiesystemet, men også andre systemer som barnehage, skole, vennemiljø og samfunnet i sin helhet (Frøyland, 2017, s. 21). I et system har ingen av komponentene kontroll over hverandre, familien har ikke «forårsaket» individets problem, og omvendt, systemet henger sammen i et gjensidig sirkulært samspill. Problemene er med andre ord ikke et resultat av noe inne i mennesker, men av det som skjer i samhandlingen mellom mennesker. Av dette følger at individrettede tiltak er nytteløse. For eksempel vil problemene til en ungdom som får et hjelpetilbud utenfor sin familie og sitt skolemiljø, gjenoppstå straks vedkommende returnerer (Halvorsen, 2023, s. 282).

I møte med familier danner man seg hypoteser for å skape mening i det man oppfatter eller opplever (Torsteinsson, 2019, s. 31). Dette er en av grunnsteinene i enhver terapeutisk intervensjon. Disse blir så bekreftet eller avkreftet av de tilbakemeldingene vi får gjennom dialogen med familien. Tilbakemeldingene gir så grunnlag for nye hypoteser. Cecchin et al., (1992, s. 10) sier at på samme måte som det er umulig å la være å kommunisere, er det også umulig å ikke ha en hypotese. Så lenge terapeuten ikke forelsker seg i hypotesen, finnes det ikke noe gyldig argument som hindrer ham fra å bygge en hypotese. Terapeuten må likevel være villig til å forkaste ideen når den ikke lenger er nyttig. Poenget er hele tiden å være åpen og reflektert med hensyn til feedback som oppstår i dialogen. Hypotesene som oppstår må være passe forskjellig fra familiens egne hypoteser, slik at de kan danne grunnlag for ny mening og handling i familien (Torsteinsson, 2019, s. 31).

Barnevernsansatte har brukt systemteorier i vurdering av familier, i veiledning av foreldre og i tiltak for å påvirke barns oppvekstmiljø (Halvorsen, 2023, s. 283). De siste tiårene er det lansert multimodale programmer som brukes av barnevernsansatte og hvor systemteorier

utgjør en viktig bestanddel (Halvorsen, 2023, s. 283). Eksempler på disse programmene er Parent Management Training (PMTO), Aggression Replacement Training (ART), Multisystemisk terapi (MST) og Circle of Security (COS).

Den systemiske tilnærmingen ble utviklet fordi fagpersoner ofte opplevde at de møtte utfordringer i behandlingen når de arbeidet på en tradisjonell, individorientert måte (Frøyland, 2017, s. 23). De lette derfor etter nye måter å tenke på som kunne gi dem nye måter å handle på, som igjen kunne gi bedre resultater. De oppdaget at når man står fast i problemer, henger dette ofte sammen med at vi har et for lineært perspektiv. Man betrakter problemet som knyttet til en enkelt person eller begrenset til en spesifikk del av oppførselen til noen andre i systemet. Man begrenser synsfeltet og ser problemet som forårsaket noen få hendelser eller personer. Det viste seg at å utvide perspektivet og forstå gjensidigheten i samspillet, slik det er i sirkulær tenkning, kunne åpne for flere løsningsmuligheter (Frøyland, 2017, s. 23).

Frøyland (2017) sier at det er viktig å tro at klientene har kompetanse til å være med i vurderingen av sitt eget beste. Noen ganger er ansatte eksperter som må vite mye om andres liv, for eksempel ved omsorgsovertakelse av et barn i barnevernet. Til tross for at man er sikre på at klientenes foreldrekompetanse for tiden ikke er god nok, har man en tro på deres kompetanse til å være med og vurdere sin egen livssituasjon (s. 83). Det er svært mye å være spørrende og ikke-vitende (Anderson & Goolishian, 1992) om i prosessen før, under og etter en slik avgjørelse, og minst like viktig som ellers å legge til rette for en samarbeidsrelasjon (Frøyland, 2017, s. 83).

Systemteori innebærer et her-og-nå-perspektiv. I stedet for å lete etter årsaker i fortiden, slik det anbefales innen den psykodynamiske tradisjonen, bør man ifølge systemteoriene søke å forklare problemet med den foreliggende tilstand i et system (Halvorsen, 2023, s. 286). Det er altså snakk om årsaksfaktorer som virker i nåtiden. Det framholdes at en «dysfunksjon» i et system kan manifestere seg som et psykisk eller atferdsmessig problem hos en enkeltperson (Halvorsen, 2023, s. 286). I flere teorier som inneholder årsaksforklaringer, er en kompleks virkelighet redusert til et enkelt lineært årsaksforhold (Halvorsen, 2023, ss. 286-287). Det beskrives en rett linje fra årsak til virkning. Årsaken kommer først, virkningen etterpå, og det var det. For eksempel beskriver man et lineært årsaksforhold hvis man framholder at omsorgssvikt, som et barn ble utsatt for, har ført til psykiske problemer hos barnet. Også systemteoriene er forenklinger, men ikke i samme grad som mange av de andre teoriene.

Systemteoriene skiller seg ut ved at man her søker å gripe mer av kompleksiteten i de årsaksforhold som eksisterer i den sosiale virkelighet (Halvorsen, 2023, s. 287).

I et gjensidig årsaksforhold er det slik at det som påvirker også påvirkes (Halvorsen, 2023, s. 287). Vi kan tenke oss et barn som er i dårlig humør og som oppfører seg slik at det provoserer fram en sinnereaksjon hos en av foreldrene. Denne reaksjonen hos den voksne gjør barnet ytterligere opprørt. Det er vanlig å si at barnet og den voksne har havnet i en negativ sirkel hvor de påvirker hverandre på en uheldig måte. Enkelte ganger kan ordet spiral være mer dekkende fordi det skjer en eskalering. Det blir verre og verre. Noen ganger kan årsaksfaktorer virke i en rekkefølge. Et eksempel her er en økonomisk tilbakegang som fører til at en lokal bedrift går konkurs, som fører til at foreldre mister sitt arbeid, som fører til en dårlig foreldrefunksjon osv. Årsaksfaktorer kan også virke i kombinasjon slik at det oppstår en synergieffekt. Eksempelvis kan arbeidsledighet og rusmisbruk være uheldige årsaksfaktorer som virker sammen på en forsterkende måte. Noen systemteoretikere vektlegger at enkelte sosiale systemer kan være så komplekse at det er vanskelig, eller umulig, å framstille årsaksforhold på en oversiktlig måte. Årsaksforholdene hevdes å være «multifaktorielle» og «kaotiske» (Halvorsen, 2023, s. 287).

Kommunikasjonsteori er en forutsetning for systemisk forståelse, og vi kan si at systemisk forståelse er å benytte kommunikasjonsteori for å forstå samspill i familier og andre sosiale systemer (Jensen, 2009, s. 26). Systemteori med utgangspunkt i Bateson, handler først og fremst om kommunikasjon. Systemteori og kybernetikk ble utviklet på tre arenaer. For det første for å forstå «regulering og kontroll i kompliserte maskiner». Systemteori i form av kybernetikk er grunnlagsvitenskapen for datafag og for utviklingen av datamaskiner. Kybernetikken ble utviklet for å beskrive og forstå økosystemer samt samspillet i naturen (generell systemteori). Til sist ble systemteorien utviklet for å beskrive og skape ny forståelse for kommunikasjon mellom mennesker (Jensen, 2009, s. 27). I denne versjonen kjenner vi kybernetikken best som kommunikasjonsteori. Disse modellene ble så overført til blant annet sosialt arbeid, sykepleie og til familieteori. I perioder har det kunne se ut som om et system er en «ting» som en sosionom eller en familierapeut har kunnet manipulere for å få et ønsket resultat. Men mens en ting eller en maskin er en statisk gjenstand som kan styres av mennesker, er et menneskelig system en levende organisme som vokser og er i kontinuerlig forandring (Jensen, 2009, s. 27).

Kommunikasjon er mye mer enn ordene vi sier og kroppsspråket vårt (Jensen, 2009, s. 27). Vi kommuniserer på flere plan samtidig. Alt vi gjør, kan forstås som kommunikasjon. Bateson utvider begrepet også til å omfatte vår persepsjon av gjenstander og insisterer på at de eneste relevante størrelser eller «realiteter» er budskap, deler av budskap og relasjoner mellom budskap (Jensen, 2009, s. 27). Alt vi gjør kan forstås i et kommunikasjonsperspektiv. For eksempel kommuniserer måten en sosionom organiserer sitt arbeid på noe om hva han eller hun synes er viktig. Sosionomen kommuniserer at klienten er en god klient. Klienten ser på seg selv som tillitsfull. Sosionomen får vite om seg selv at hun er dyktig, omsorgsfull og tillitvekkende. Det blir umulig å si noe om hvem som begynner å kommunisere og hvor en sirkulær prosess begynner (Jensen, 2009, s. 27).

2.4 Foreldrekonflikt

I offentlig statistikk de siste tiårene har det vært en tydelig og vedvarende økning i høyt konfliktnivå mellom foreldre etter samlivsbrudd (Nilsen et al., 2012, s. 43). Økningen i foreldrekonflikter kan skyldes at menn har blitt mer engasjert i omsorgen for barna siden 1970-tallet (Nilsen et al., 2012, s. 43). Dermed er det ikke lenger en automatikk i at mor skal ha daglig omsorg for barna ved samlivsbrudd. Dette betyr at foreldre med sterke meninger, stort engasjement og krevende personlighetstrekk nå kan ha konflikter rundt daglig omsorg av barna og ikke kun om økonomi, deling av bo, osv. (Kvelling, 2015, s. 366). En stor andel norske barn opplever foreldrekonflikt. For eksempel opplever 10 000 barn skilsmisse årlig, og tallet for samlivsbrudd som inkluderer samboerskap er 21 400 (Nilsen et al., 2012, s. 43). Rundt 8% av alle barn opplever å bo i hjem med mye konflikt mellom foreldrene, og 2-7% av ungdom oppgir at de har vært vitne til fysisk partnervold mot mor eller far i hjemmet. Den samlede andelen barn og ungdom som opplever en eller annen form for alvorlig foreldrekonflikt antas å være betydelig høyere (Nilsen et al., 2012, s. 43).

Det finnes ikke en konkret definisjon av foreldrekonflikt, og det er problematisk at studier om foreldrekonflikt bruker alt fra brede definisjoner, som inkluderer hverdagslige og godartede meningsforskjeller mellom foreldre, til konflikter som kun dreier seg om vold (Nilsen et al., 2012, s. 12). Det er foreslått at foreldrekonflikt kan beskrives langs seks ulike dimensjoner: hyppighet, hvor kroniske de er, uttrykk, intensitet, innhold og i hvilken grad de blir løst. Virkningene på barna av konflikter mellom foreldrene er avhengig av hvor på disse

dimensjonene konfliktene plasseres. FHI skiller mellom foreldrekonflikt som skjer innenfor og utenfor et intakt parforhold (Nilsen et al., 2012, s. 12).

De siste årene har det også vært en økning av bekymringsmeldinger til barnevernet som gjelder barn som utsettes for lange og intense foreldrekonflikter i forbindelse med foreldrenes skilsmisse og samlivsbrudd (Jevne, 2017). Foreldrekonfliktsaker er saker hvor foreldrene er i fastlåste, intense og langvarige konflikter som de selv ikke klarer å løse (Sudland & Neumann, 2021). Foreldrekonflikter assosieres med en rekke risikofaktorer for barnet. Studier viser blant annet at barn som lever med høye og langvarige foreldrekonflikter, har økt risiko for å utvikle depresjon og angst, så vel som atferdsproblemer, rusmisbruk og lavere skoleprestasjoner enn andre barn (Sudland & Neumann, 2021). I tillegg kan visse faktorer som kognitive mestringsstrategier og emosjonell regulering gjøre noen barn mer motstandsdyktige (eventuelt mer sårbare) når de opplever foreldrekonflikt (Nilsen et al., 2012, ss. 30-31). De siste årene har barnevernet fått et større ansvar for å undersøke bekymringsmeldinger og hjelpe barn som blir eksponert for foreldrenes langvarige konflikter (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2013). En del barnevernstjenester har et stort antall saker der konfliktnivået mellom foreldre, i kjernefamilien eller i familiens sosiale nettverk er så høyt at det skader barna (Kvillo, 2015, ss. 366-367). De senere årene har barnevernstjenesten opplevd en økning i antall saker hvor det meldes om bekymring for barn som lever med konflikt mellom foreldre. I 2020 gjaldt dette 16 prosent av alle bekymringsmeldingene barnevernet mottok (Statistisk sentralbyrå, 2021a). Vanligvis gir konflikter knyttet til samlivsbrudd seg i løpet av ett til tre år, men der konfliktnivået fortsetter etter dette, er det sannsynlig at én eller begge partene har psykiske lidelser, for eksempel personlighetsforstyrrelser (Kvillo, 2015, ss. 366-367).

Barnevernstjenesten står i økende grad overfor utfordringen med å svare på påstander og motpåstander om mishandling av barn fremsatt av foreldre i sammenheng med tvister og foreldreansvar (Saini et al., 2019). Familier som er involvert i barnefordelingskonflikter etter separasjon og skilsmisse kan ta opp mye faglige ressurser, ofte uten at dette gir positive resultater for de involverte barna (Bala et al., 2010). Studier fra barnevernsfeltet viser at å jobbe med foreldre som har konflikter er vanskelig og krevende. Det er vanskelig å balansere mellom å ha fokus på barnet og foreldrene. Barnevernsansatte er også redde for å bli brukt av foreldrene i kampen om barnet. Det er vanskelig å få til endring hos foreldrene, og arbeid med disse familiene kan føre til emosjonelt og psykisk stress (Olkowska et al., 2020).

Foreldrekonflikter kan ha negative effekter på barna selv etter foreldrene har gått fra hverandre, og kan føre til emosjonelle og sosiale vansker (Kvello, 2015, s. 368). Dersom konfliktene får alvorlige konsekvenser for barna, gjelder barnevernsloven.

Foreldrekonflikt er krevende å jobbe med i barnevernstjenesten nettopp fordi dette faller på to lovverk; barnevernsloven og lov om barn og foreldre. Barnevernets retningslinjer slår fast at barnevernet forplikter seg til å undersøke og bistå familier når fagpersoner eller foreldre selv rapporterer at ekteskapskonflikt er skadelig for barns trivsel og utvikling eller hvis de rapporterer bekymringer om omsorgssvikt og mishandling av barn generelt, og dermed nødvendiggjør barnevernets intervensjon (Kvello, 2015, s. 368).

Foreldrekonfliktsaker inngår i dag som en del av barnvernets overordnede oppgave med å identifisere omsorgssvikt og legge til rette for at barn og unge som *«lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid»* (barnevernloven, 2023, § 1-1). Samtidig kan ikke barnevernet bestemme hvor barnet skal bo eller hvor mye samvær barnet skal ha da dette reguleres i barneloven. Barnevernet kan fremme sak om omsorgsovertakelse eller pålegge hjelpetiltak dersom det blir vurdert at konflikten i seg selv er av en slik intensitet og karakter at den vil skade barnets utvikling, om det er alvorlige mangler ved den daglige omsorgen, alvorlige mangler i forhold til den personlige kontakten og trygghet som barnet trenger, eller om barnet blir utsatt for alvorlig mishandling og overgrep (Sudland & Neumann, 2021).

Barnevernsansatte skal informere foreldre om hvordan foreldrekonflikten kan skade barnet, hjelpe dem til å fokusere på barnets behov og finne løsninger seg imellom for å sikre barnets beste (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2013). Selv om barnevernsansatte ikke er forpliktet til å mekle mellom foreldre, anbefaler retningslinjene til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet at barnevernet tilbyr hjemmetjenester for å moderere foreldrekonflikten. Den barnevernsansatte kan også anbefale at foreldrene slutter å kontakte hverandre, søker hjelp fra et familievernkontor eller tar saken til retten (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2013).

I en artikkel fra 2019 (Saini et al.) viser resultatene etter en tverrsnittsundersøkelse at flertallet av barnevernsansatte følte høyere stressnivåer når de jobbet med familier hvor det er høy foreldrekonflikt. De ansatte følte seg overveldet og ineffektive fordi de manglet spesialisierende opplæring for å jobbe med foreldre i fastlåste konflikter.

2.5 Tidligere forskning

Jeg vil her gjøre rede for relevant forskning som jeg har funnet etter kunnskapsbaserte søk. Allerede da jeg skulle skrive temaskissen til prosjektet begynte jeg å undersøke hva som tidligere er blitt gjort av forskning rundt familierapeuter i barnevernstjenesten. Jeg startet med å se på tidligere masteroppgaver for å se om det jeg skulle skrive om var blitt forsket på før. Veileder har og kommet med tips til relevant forskning.

Under en forelesning med en bibliotekar ansatt ved HVL om litteratursøk fikk jeg god hjelp til å søke i følgende databaser: Oria, Google scholar og Apa psych info. Jeg har valgt å bruke disse databasene på grunn av tilgjengelighet og brukervennlighet. Følgende kombinasjoner ble valgt som søkeord:

- Barnevern + familierapi
- Barnevernstjeneste + familierapi
- Systemisk praksis + barnevern
- Familierapeut + barnevern
- Child protective service + family therapy
- Systemic approach + child protective
- Family therapy + child welfare
- Family therapy in child protection

Forskningen som presenteres er hovedsakelig norske studier, men jeg har også funnet forskning fra andre land. Grunnen til at jeg hovedsakelig har valgt norsk forskning er fordi det kan knyttes til konteksten og kulturen vi er en del av. Vi har også en egen barnevernlov i Norge som kan være ulik fra andre land, samt at vår praksis kan være forskjellig. Dette vil også begrense og ramme inn oppgaven. Dette kan være både positivt og negativt. Positivt fordi jeg virkelig kan få tak i forskning som er gjennomført i Norge, og negativt fordi jeg kan gå glipp av viktige internasjonale funn. Jeg ønsker likevel å presisere at jeg har lest det jeg har funnet når det kommer til internasjonal forskning, men at jeg har valgt å være selektiv i hva jeg har tatt med i denne studien.

Det vil nå kommet et utdrag av forskning jeg har funnet som jeg både tenker kan ha relevans for masteroppgaven min, og som samtidig viser noe av hva som allerede er forsket på.

- Olssen (2021) har skrevet en masteroppgave om hvordan det kan skape et dilemma når familieveiledere som jobber i barneverntjenesten jobber ut ifra et systemisk perspektiv når barnevernets mandat har normative føringer.
- Braathen (2009) har skrevet en masteroppgave hvor formålet har vært å få innblikk i familieterapeuters opplevelser og forståelser av sitt virke innenfor barnevernkonteksten.
- Koppang (2019) har skrevet en masteroppgave hvor problemstillingen er: «Hvilke diskursive dilemmaer oppstår når man som systemisk orientert familieterapeut arbeider i en barnevernkontekst, og hvordan kan disse dilemmaene påvirker arbeidet med hjelpetiltak?»

Et av de største forskningsprosjektene jeg har funnet er en forskning på 720 familier og ansatte fra 12 barnevernstjenester. Her forsker Marthinsen & Lichtwarck (2013) sammen med andre på hvem brukerne av dagens barnevern er, og om de får den oppfølgingen de trenger. Et av funnene viser at barnevernet i liten grad har fokus på strukturelle årsaker til de belastningene familiene har. Samtidig vises det til at barnevernet må i større grad erkjenne at det foregår diskriminerende praksiser hvor familiene ikke får anledning til å medvirke i beslutningsprosesser.

Syrstad har skrevet flere artikler som jeg finner nyttige når jeg leter etter tidligere forskning. I 2019 skrev Ness og Syrstad en artikkel som undersøker den profesjonelle identiteten til familieterapeuter som er ansatt av familievernkontoret i Norge og deres opplevelser av å tilby terapeutiske tjenester til foreldre hvor barna er plassert i offentlig omsorg (Ness & Syrstad, 2019). Gjennom fokusgrupper og individuelle intervju, finner de gjennom en kvalitativ studie av syv familieterapeuter i familievernet at de sliter med de motstridende posisjonene når de veileder foreldre på grunn av diktomien mellom deres personlige følelser og den teoretiske bakgrunnen som systemiske terapeuter. Kampen oppstår når ulike systemer indikerer ulike versjoner av virkeligheten og når terapeutene reagerer på hvordan velferdssystemet generelt behandler foreldre med slike opplevelser. Studien argumenterer for at en systemisk tilnærming til familieterapi er nyttig både for å håndtere foreldres ofte fragmenterte historier og for å knytte foreldre tilbake til samfunnet ved å la dem fortelle sine egne historier. I disse situasjonene blir hjelpen som tilbys av terapeuten ofte utilstrekkelig på grunn av kompleksiteten og omfanget av foreldrenes behov. Samarbeid med andre

omsorgsinstitusjoner er spesielt viktig i slike saker, men dette skaper igjen sin egen komplikasjon på grunn av at ulike aktører tolker situasjoner på forskjellige måter.

En annen artikkel Syrstad og Ness (2021) har skrevet er «*It is not just about doing or saying the right things: Working systemically with parents whose children are placed in public care*». Artikkelen utforsker mulighetene for en systemisk tilnærming i støtten til foreldre hvor barna er plassert i offentlig omsorg. Artikkelen er basert på en kvalitativ studie der seks foreldre har fått støtte fra familievernnet og syv systemiske familierapeuter fra familievernnet. Begge gruppene ble intervjuet individuelt og i fokusgrupper. Funnene tyder på at foreldrene opplevde seg mindre dømt fra terapeutene i familievernkontoret enn fra saksbehandlere i barnevernet. Selv om det kunne være utfordrende, fant de systemiske terapeutene en systemisk tilnærming nyttig for å hjelpe foreldrene med å utvikle retning og skape mening i livet, da foreldrene strevde med å finne retning og forstå hvorfor barna deres ble plassert utenfor hjemmet. Artikkelen konkluderer med at en systemisk tilnærming kan være nyttig i disse sakene, kombinert med passende barnevernstiltak etter behov. Det er utfordrende for barnevernet å støtte foreldre etter at barna er plassert i offentlig omsorg. Foreldrenes følelse av maktesløshet overfor barnevernet fikk dem til å tilpasse seg barnevernets krav, selv når de ikke forstod eller var uenige i kravene.

Syrstad & Slettebø (2020) skrev en artikkel som belyser utfordringer foreldre møter når de mister omsorgen for sine barn og deres erfaringer med familievernkontoret som hjelpetjeneste i Norge. Dette er en kvalitativ studie med fem mødre og en far med barn plassert utenfor hjemmet. Det ble gjennomført to fokusgrupper og seks individuelle intervju. Studien fant at foreldrene slet med å forstå hvorfor barna deres ble plassert utenfor hjemmet og følte seg umyndiggjort av barnevernet. Denne situasjonen førte til kompliserte forhold til barnevernet. Studien bygger på posisjonsteori og Goffmans teorier om stigma og identitet. Disse teoriene brukes eksplisitt i å diskutere deres analytiske resultater. Studien avdekket utfordringene barnevernet møter på grunn av deres dobbeltrolle: På den ene siden fjerner de barna, og på den andre siden tilbyr de støtte. Foreldrene i denne studien fikk også bistand fra familievernkontoret. Viktige resultater fra denne studien er foreldrenes erfaringer med de to systemene og spesielt de ulike posisjonene systemene synes å plassere dem i.

Hos Idunn.no fant jeg en vitenskapelig publikasjon av Olkowska et al., (2020) om familieveilederes erfaringer og utfordringer i arbeidet med foreldrekonflikter i barneverntjenesten. Artikkelen er bygget på fokusgruppeintervju med 12 familieveileder fra

ulike team i kommunal barneverntjeneste. Her diskuteres det tre forhold som kan ha betydning for familieveiledernes muligheter til å bistå familiene: 1. betydning av at arbeidet organiseres som en bestillingsmodell, 2. ulike forståelser av hva det innebærer å ha fokus på barnet, og 3. arbeid med familieveilederens personlige og relasjonelle resonans. Funnene viser at familieveiledere, når de reflekterer over arbeidet med disse familiene, legger vekt på å jobbe på bestilling, opprettholde nøytralitet, ha fokus på barnet, etablere trygge rammer og være bevisste på egne følelser og personlige erfaringer.

Jeg finner også nyttige artikler i tidsskriftet Norges Barnevern. For eksempel har Feyling og Øfsti (2023) gjennomført en kvalitativ studie hvor de forsøker å belyse foreldrenes erfaringer og få innsikt i hva som hemmer eller fremmer et samarbeidsklima mellom barnevern og foreldre. De har spesielt fokus på at komplekse emosjoner må anerkjennes som en betydelig del av spillet mellom foreldrene og barnevernsarbeidere.

Videre kommer det forskning jeg har funnet fra andre land. Da det finnes mye forskning på barnevernet fra utlandet er dette kun et lite utvalg. Forskningen er valgt ut med problemstillingen for denne studien i tankene, og hva som kunne være relevant opp mot denne.

Turner et al., (2017) sammenligner effektiviteten av FFT-CW (Functional Family Therapy – Child Welfare) med ordinære tiltak for å redusere barnemishandling. FFT-CW er et kontinuum av omsorgsmodell basert på familiens risikostatus. I en barnevernsinnstilling mottok familier enten ordinære tiltak eller FFT-CW gjennom et kvasi eksperiment i alle fem bydelene i New York. Familiene ble matchet ved hjelp av stratifiserte utvalg basert på deres risikostatus før deres møte med barnevernet. De ble deretter fulgt i 16 måneder. Henvisningsårsakene inkluderte misbruk eller omsorgssvikt, behov for barnevernstjenester eller bekymringer for barns helse og sikkerhet. Positive resultater inkluderte om alle kliniske mål ble møtt, og negative resultater inkluderte overføringer, plasseringer, gjentatte bekymringer og tjenstedeltakelse innen 16 måneder etter sakens åpningsdato. Familier som fikk FFT-CW fullførte behandlingen raskere enn de med ordinære tiltak, og de var betydelig mer sannsynlig til å oppfylle alle de planlagte målene. Høyere behandlingstroskap var assosiert med gunstigere resultater. Færre FFT-CW familier ble overført til et annet program ved avslutning, og de hadde færre tilbakevendende bekymringer. FFT-CW hadde færre plasseringer utenfor hjemmet i familier med høyere nivåer av risikofaktorer. FFT-CW

programmet var mer effektivt når det gjaldt å fullføre tjenesten, og mer effektivt enn ordinære tiltak når det gjaldt å oppfylle behandlingsmål, samtidig som man unngikk uønskede utfall.

Flynn (2019) har skrevet en artikkel om at overgangen mellom systemisk psykoterapi og sosialt arbeid har fått økt oppmerksomhet de siste årene. Stadig flere lokale instanser bestiller systemisk opplæring og oppfordrer sosialarbeidere til å bruke disse ideene innen barnevern. Artikkelen er en forskningsstudie hvor fem sosialarbeidere i et barnevernsteam i London blir intervjuet om deres erfaringer. Artikkelen drøfter to temaer: «organisasjonens betydning» og «prosessen med å anvende læring». Det overordnede argumentet er at det er en betydelig mulighet for feltet systemisk psykoterapi å lære av og forbedre det sosiale arbeidsfeltet og omvendt.

Bingle og Middleton's (2019) forskning tok sikte på å vurdere virkningen av å introdusere den systemiske tilnærmingen til barnevernspraksis gjennom forumet for gruppereflekterende veiledning. En enkelt casediskusjon ble observert, registrert og transkribert, og dataene tolket ved hjelp av tematisk analyse. Sosialarbeiderne som ble observert, fikk opplæring i den systemiske tilnærmingens grunnivå. Dataene som ble generert viste sosialarbeidere som brukte hypoteser for å fremme ideer om en familie formet av systemiske prinsipper. Inkluderingen av en patologiserende diskurs om en mor som var blind for seksuelle overgrep mot datteren og et fravær av selvrefleksivitet, antydte imidlertid at sosialarbeiderne var begrenset av lineær tenkning. Artikkelen bruker disse dataene til å antyde en spenning mellom systemisk praksis og barnevernsparadigmet. Funnene illustrerer utfordringen med å innta en systemisk holdning og anvendelsen av systemiske konsepter og teknikker i barnevernet. Artikkelen anbefaler at systemisk praksis undervises og støttes i sosialt arbeid for å forme et mer robust refleksivt systemisk «vesen» i barnevernskonteksten.

3. Metode

I dette kapittelet vil jeg forklare metodologien jeg har brukt i forskningsprosjektet og den vitenskapsteoretiske forankringen til oppgaven. Valg av analysemetode vil også begrunnes. Videre vil jeg si noe om utvalget, hvordan disse ble rekruttert, intervjuguide og gjennomføring av intervju. Deretter vil jeg gå igjennom hvordan dataen har blitt analysert. Til slutt vil jeg si noe om forskningsetikk, før jeg sier noe om studiens validitet og gyldighet.

3.1 Kvalitativ metode

Til dette forskningsprosjektet har jeg valgt å bruke kvalitativ metode. Grunnen til dette er fordi jeg ønsket å intervju barnevernsansatte som er utdannet familieterapeuter og finne ut om de opplever det som en fordel eller ulempe med familieterapeutisk kunnskap i en barnevernkontekst. Kvalitativ forskning er at vi søker å forstå sosiale fenomener enten ved å intervju deltakere i felten, observere eller ved å analysere tekster og visuelle uttrykksformer (Thagaard, 2018, s. 15). I kvalitative studier har man ofte få deltakere noe som gjør at man kan gi mye kunnskap om få enheter (Thagaard, 2018, s. 16). Metodeopplegget til kvalitative studier er preget av fleksibilitet, hvor man har mulighet til å endre utformingen av prosjektet i løpet av undersøkelsesfasen, og man kan innarbeide erfaringer og nye utfordringer underveis (Thagaard, 2018, s. 16). Uansett hvilken type data man benytter seg av er kvalitative studier rettet mot at vi utvikler en forståelse av de sosiale fenomenene vi studerer (Thagaard, 2018, s. 16). Kvalitative metoder, som for eksempel intervju er basert på et subjekt-subjekt-forhold mellom forsker og personer vi studerer. Kontakten vi har med deltakere i felten vil ha betydning for hvordan vi utvikler data. Det er derfor viktig å reflektere over hvordan deltakeren kan bli preget av forskerens nærvær (Thagaard, 2018, s. 16).

Ved bruk av kvalitative tilnæringer er et sentralt mål å oppnå innsikt i sosiale fenomener. Forskningsprosjekter der forskere har nær kontakt med deltakere, som blant annet intervjuer, legger grunnlaget for innsikt basert på de relasjonene vi bygger under feltarbeid (Thagaard, 2018, s. 11). Repstad (2007) sier at ordet kvalitativ viser til kvalitetene, det vil si til egenskapene eller karaktertrekkene ved de sosiale fenomenene som studeres (s. 16).

Da kvalitative metoder rettes mot at vi utvikler en forståelse for de fenomenene vi studerer kan kvalitative tilnæringer derfor knyttes til fortolkende teorier som fenomenologi og

hermeneutikk (Thagaard, 2018, s. 19). Den vitenskapsteoretiske fortolkningsrammen legger grunnlaget for den innsikten vi utvikler under forskningsprosessen. Dette innebærer at teksten ikke bare skal beskrive, men også inneholde tolkninger av fenomenene vi analyserer. Når vi fremhever tolkningens plass i den kvalitative teksten, vektlegger vi også hvordan vi tolker data og hvilken betydning vår teoretiske bakgrunn har for våre tolkninger (Thagaard, 2018, s. 19).

3.1.1 Kvalitative intervju

I denne studien har jeg brukt kvalitativt forskningsintervju og semistrukturert intervju. Semistrukturert intervju er en form for et kvalitativt intervju. Det kvalitative forskningsintervjuet søker å forstå verden sett fra intervjupersonenes side (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 20). Da jeg ønsket å få fram betydningen av ansatte i barnevernet sine erfaringer og høre om deres opplevelser av hvordan det er å jobbe systemisk i en barnevernkontekst vurderte jeg at et kvalitativt forskningsintervju ble den rette måten å få dette fram på.

Et semistrukturert intervju søker å hente beskrivelser av intervjupersoners livsverden, og spesielt fortolknings av meningen med fenomener som beskrives (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 46). Det ligner en samtale i dagliglivet, men da det er et profesjonelt intervju har det et formål. Da intervjuene var semistrukturert var de verken en åpen samtale eller en lukket spørreskjemasamtale, og utførtes i overensstemmelse med en intervjuguide med bestemte temaer, og som inneholdt forslag til spørsmål. Intervjuene ble transkribert i etterkant, og teksten og lydopptakene utgjorde materialet for den etterfølgende analysen (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 46).

Intervju er den mest brukte metoden innenfor kvalitativ forskning. Formålet med et intervju er at man får fyldig og omfattende kunnskap om hvordan andre mennesker opplever sin livssituasjon, og hvilke synspunkter og perspektiver de har på temaet intervjuet handler om (Thagaard, 2018, s. 90). Intervju gir en spesielt god mulighet til å oppnå forståelse for personers erfaringer, tanker og følelser. De begivenheter og erfaringer som intervjupersonene forteller om, er forankret i hendelser i deres liv, og preges derfor av forståelsen de har av sine opplevelser (Thagaard, 2018, s. 90).

3.1.2 Utvikling av intervjuguide

Da jeg utarbeidet intervjuguiden var jeg opptatt av å stille spørsmål som åpnet opp for at informantene kunne fortelle sin opplevelse og erfaring. Ut ifra temaet og problemstillingen utformet jeg en intervjuguide som kunne svare på dette. Jeg valgte å stille relativt åpne spørsmål slik at informantene kunne fortelle mer fritt om deres opplevelser og erfaringer fra arbeidet i barnevernstjenesten.

Jeg startet intervjuet med enkle spørsmål som for eksempel: «hva er din utdanning» og «hvor lenge har du jobbet i barnevernet». Dette valgte jeg å gjøre for å ha en lettere inngang til de større spørsmålene, samtidig som det var spørsmål som var nyttig. I tillegg spurte jeg om hva deres tanker var når de hørte problemstillingen, for å se hva de først tenkte på når de hørte denne. Videre gikk jeg mer inn på hva de tenker er fordeler og ulemper med systemisk praksis i barnevernet. Jeg var innom tema som hvordan de opplever at de jobber systemisk i barnevernet, hva som er det viktigste fra utdannelsen de bruker i sitt arbeid, de største fordelene og ulempene med familierapeutisk praksis, om den systemiske kompetansen bidrar til endring hos familiene de møter og forskjellen på dem og andre kollegaer som ikke har denne kompetansen.

Helt til slutt stilte jeg mer generelle spørsmål og hvordan de opplevde at intervjuet hadde vært. Intervjuene fikk da en lett start, litt dypere innblikk underveis og en rolig avslutning.

Ifølge Thagaard (2018) er det viktig å stille spørsmål som kan oppmuntre intervjupersonen til å komme med konkrete og utfyllende beskrivelser om temaene intervjuet handler om (s. 95). Derfor har jeg i flere av spørsmålene mine spurt om intervjupersonen kan komme med eksempler. Jeg har også benyttet meg av oppfølgingsspørsmål der jeg har følt det har passet inn og hvor jeg har ønsket mer konkrete og utdypende svar. Thagaard (2018) sier at man bruker oppfølgingsspørsmål for å oppfordre intervjupersonene til å uttrykke seg mer konkret om spesifikke erfaringer (s. 95). I tillegg sier Thagaard (2018) at oppfølgingsspørsmålene kan kompensere for at det er store forskjeller med hensyn til hvor åpent personer uttrykker seg når de blir intervjuet. Noen forteller fritt om hvordan de opplever ting, mens andre snakker mer generelt (s. 96).

Se vedlegg 4 for intervjuguide.

3.1.3 Utvalg og rekruttering

Jeg rekrutterte informanter ved å ta direkte kontakt med arbeidstakere som jobbet i barnevernstjenesten og som hadde utdanning innen systemisk familierapi. Ønsket mitt var å få tak i informanter som hadde jobbet i barnevernet en stund, og jeg satt derfor en ramme på at de hadde jobbet i barnevernet i tre år eller mer etter endt utdanning innenfor familierapi. Dette ble gjort opprinnelig for å sikre at de hadde gjort seg opp noen tanker om hva som kunne oppleves utfordrende og hva som opplevdes som nyttig med denne utdanningen i denne konteksten. Etter hvert måtte jeg vike fra denne rammen på tre år, da det ble mer krevende enn jeg trodde å få tak i informanter. Da jeg valgte Interpretative Phenomenological Analysis (IPA) som metode anbefaltes det mellom 3-6 informanter for å kunne sammenligne likheter og ulikheter mellom dem. Jeg landet på 4 informanter til studien.

Utvalget mitt er et strategisk utvalg. Et strategisk utvalg er basert på at jeg har valgt personer som har egenskaper eller kvalifikasjoner som er strategisk i forhold til problemstillingen (Thagaard, 2018, s. 54). I dette tilfellet betyr det at jeg har valgt ut personer som jobber i barnevernstjenesten og som har en utdanningsbakgrunn som familierapeut da det er det jeg forsker på.

Jeg har også benyttet et tilgjengelighetsutvalg. Dette vil si at jeg har benyttet meg av en seleksjonsmåte som sikrer meg et utvalg av personer som er villige til å være med i undersøkelsen. Utvalget er strategisk ved at deltakerne representerer egenskaper som er relevant for problemstillingen min, og fremgangsmåten for å velge ut deltakerne er basert på at de er tilgjengelige for meg som forsker (Thagaard, 2018, s. 56).

Et dilemma med at jeg har et utvalg som baserer seg på tilgjengelighet, er at de som er villige til å delta i studiet kan føle at de – i større grad enn andre – håndterer det å være en familierapeut i en barnevernkontekst, og at de derfor ikke har noe imot å fortelle om dette til meg som forsker. Dette kan gi utvalget en skjevhet som fører til at undersøkelsen gir mer informasjon om hvordan situasjoner mestres, enn om det som kan oppleves vanskelig (Thagaard, 2018, s. 57). Personer som ikke ønsker å delta, kan kanskje oppleve flere utfordringer ved det jeg studerer, uten at jeg da får vite om dette.

3.1.4 Presentasjon av informantene

Utvalget bestod av fire kvinner i alderen 40, 50, 56, og 59 år. Alle var yrkesaktive. Jeg har valgt å bruke andre navn for å ivareta anonymiteten. Informant én er Kari. Hun var utdannet barnevernspedagog og hadde 28 års arbeidserfaring fra barnevernstjenesten. Hun hadde videreutdanning i familierapi, men husker ikke eksakt når hun tok denne, men fortalte at hun hadde jobbet mange år i barnevernstjenesten etter videreutdannelsen. Informant nummer to kalles Silje og var utdannet sosionom og har jobbet i barnevernstjenesten i over 30 år. Hun har videreutdanning i familierapi og fullførte denne for 14 år siden. Den tredje informanten i forskningsprosjektet er Anja som er utdannet sosionom og har jobbet sammenlagt i 15 år i barnevernstjenesten. Hun tok videreutdanning i familierapi for to år siden. Fjerde og siste informant var også utdannet sosionom og kalles Gunn. Hun fullførte mastergraden sin i familierapi i år. Hun begynte å jobbe i barnevernstjenesten etter det første året på videreutdanning i familierapi, og har derfor jobbet der i litt over tre år.

3.1.5 Gjennomføring av intervjuene og transkribering

Intervjuene ble gjennomført via Teams. Dette er en sikker kommunikasjonsplattform og personvern hensyn ble ivarett ved at jeg satt alene på et rom når intervjuene ble gjennomført. I informasjonsskrivet informerte jeg om at vi skulle bli enig om hvor det var best å holde intervjuene. Informantene var deretter med på å bestemme hva som kunne passe best for dem. Da alle bodde et stykke unna meg, ønsket samtlige å gjennomføre intervjuet på Teams. De fleste satt på kontoret sitt på jobb da intervjuet ble gjort. Kun én av informantene satt hjemme. I begynnelsen av hvert intervju fortalte jeg om frivillig samtykke og spurte om de hadde noen spørsmål i forbindelse med dette. Jeg informerte også om at jeg brukte en lydopptaker for å ta opp intervjuet. Det ble satt av én time til hvert intervju, gjennomsnittlig varighet var på 45 minutter.

Grunnen til at jeg valgte å ta opp intervjuene var for å kunne gå igjennom intervjuet flere ganger og transkribere dette. En annen fordel var at jeg da kunne være helt til stede i samtalen, og følge opp informantens spørsmål uten å måtte konsentrere meg om å notere. I en transkriberingsprosess valgte jeg en ordrett transkribering, samtidig som jeg da visste at jeg eventuelt ville gå glipp av vektlegging av ord, kroppsspråk, pauser, gråt og latter. Dette valgte jeg å gjøre fordi vi ikke snakket om veldig sårbare tema. I utgangspunktet hadde jeg tenkt å sette vekk transkriberingen, men valgte til slutt å transkribere selv av økonomiske årsaker og for å bli godt kjent med intervjuene før kodingsprosessen.

3.2 Interpretative Phenomenological Analysis

For å analysere dataene som kommer fram har jeg valgt Interpretative Phenomenological Analysis (heretter IPA). Jeg har gjennomført metoden inspirert av måten Smith et al. (2022) beskriver den. Jeg har også sett på de tidligere stegene før disse ble endret i 2022 og latt meg inspirere av disse. IPA bygger på fenomenologi, hermeneutikk og idiografi.

IPA er en kvalitativ forskningstilnærming som undersøker hvordan mennesker gjør seg opp mening om sine livserfaringer (Smith et al., 2022, s. 1). IPA er fenomenologisk på den måten at den er opptatt av å utforske erfaring i sine egne termer. Forskere som bruker IPA er spesielt interessert i hva som skjer når opplevelser får en spesiell betydning for mennesker. Dette skjer som oftest når noe viktig har skjedd i livene våre. Når mennesker gjør seg en erfaring rundt noe stort som skjer i deres liv, vil de begynne å reflektere rundt betydningen av det som skjer. Målet til IPA-forskning er å finne ut mer om disse refleksjonene (Smith et al., 2022, ss. 1-2).

Metoden kan karakteriseres som et sett av vanlige prosesser og prinsipper som brukes fleksibelt i henhold til analyseoppgaven (Smith et al., 2022, s. 75). Til tross for at hovedprinsippet til IPA er den levde erfaringen til informanten og meningen som han eller hun gir denne opplevelsen, er sluttresultatet alltid en beskrivelse for hvordan forskeren tror deltakeren tenker – dette er den doble hermeneutikken (Smith et al., 2022, s. 77). Den doble hermeneutikken handler om at forskeren skaper mening ut ifra deltakeren, som i dette tilfellet skaper mening av om det er en fordel eller ulempe med familieterapeutisk praksis i barnevernet. Dette illustrerer den doble rollen til forskeren som både lik og ulik deltakeren. Forskeren er lik deltakeren ved at de er mennesker som trekker konklusjoner for å forstå verden (Smith et al., 2012, ss. 79-80). På den andre siden er forskeren ikke deltakeren, og har kun tilgang til deltakerens opplevelse gjennom hva deltakeren forteller om den, og som også blir sett gjennom forskerens egne erfaringsbaserte linse. På denne måten er deltakerens meningsskaping førstehånds, mens forskerens måte å gi dette mening på blir annenhånds (Smith et al., 2012, s. 80). Forskerens tolkninger av den symbolske betydningen av en handling innebærer en dobbel hermeneutikk fordi forskeren fortolker en virkelighet som allerede er fortolket av dem som deltar i den samme virkeligheten (Thagaard, 2018, s. 38).

I det neste vil jeg si noe om fenomenologi, hermeneutikk og idiografi før jeg beskriver stegene til IPA.

3.2.1 Fenomenologi

Fenomenologi er en filosofisk tilnærming til studier om erfaring (Smith et al., 2022, s. 7).

Utgangspunktet til fenomenologi er den subjektive opplevelsen og søker å oppnå en forståelse av den dypere meningen i enkeltpersoners erfaringer. Forskerens refleksjon over egne erfaringer kan derfor danne et utgangspunkt for forskningen (Thagaard, 2018, s. 36).

Fenomenologisk reduksjon innebærer at fokus rettes mot den opplevde fenomenverdenen til de personene vi studerer, mens den ytre verden blir mindre fremtredende. Det er viktig at forskeren er åpen for erfaringene til personene som studeres. Oppmerksomheten rettes mot det som tas for gitt innenfor en kultur. Å forstå fenomener på grunnlag av perspektivene til de personene vi studerer og beskrive omverdenen slik den erfares av dem er sentralt innenfor fenomenologien. Fenomenologien bygger på en underliggende antakelse om at realiteten er slik folk oppfatter at den er (Thagaard, 2018, s. 36). Det finnes mange ulike vektlegginger og interesser blant fenomenologer, men alle har hatt en tendens til å dele en spesiell interesse for å tenke på hvordan opplevelsen av å være menneske er, spesielt i termer av de tingene som betyr noe for oss, og som utgjør vår levde verden. Mange fenomenologer har også vært opptatt av å tenke på hvordan vi kan komme til å forstå hvordan våre opplevelser av verden er (Smith et al., 2022, s. 7).

I IPA-forskning prøver man å forstå andre menneskers forhold til verden, og man fokuserer vanligvis på en spesiell hendelse, relasjon eller prosess i den personens verden når man gjør det (Smith et al., 2022, s. 17). Ens forsøk er nødvendigvis fortolkende, og vil fokusere på deltakernes innsats for å skape mening ut av deres aktiviteter og av tingene som skjer med dem.

3.2.2 Hermeneutikk

Hermeneutikk er teorien om tolkning. Dette er det andre store teorigrunnet til IPA (Smith et al., 2022, s. 17). Hermeneutikken fremhever betydningen av å fortolke personers handlinger gjennom å ha fokus på et dypere meningsinnhold enn det som er umiddelbart innlysende. En hermeneutisk tilnærming understreker at det ikke eksisterer en absolutt sannhet, men at fenomener kan tolkes på flere nivåer (Thagaard, 2018, s. 37). Hermeneutikken baserer seg på prinsippet om at mening kun kan forstås i sammenheng med den konteksten det vi studerer er en del av. Vi tolker delene i lys av helheten. I forhold til dette representerer hermeneutikken en viktig inspirasjonskilde for samfunnsvitenskapelige tilnærminger hvor fortolkning har en sentral plass (Thagaard, 2018, s. 37). Hermeneutikken var i hovedsak knyttet til fortolkninger

av tekster. Fra et samfunnsvitenskapelig ståsted kan et hermeneutisk perspektiv knyttes til å «lese» kultur som tekst. Målet er å oppnå en gyldig forståelse av meningen i teksten (Thagaard, 2018, s. 37). Tolkningen av intervjuetekster kan betraktes som en dialog mellom forskeren og teksten, der forskeren fokuserer på den meningen teksten formidler. Å tolke handlinger som tekst innebærer å tillegge handlinger en spesiell mening. Handlingene kan forstås som tegn som gir kunnskap en underliggende struktur (Thagaard, 2018, s. 37).

Den hermeneutiske sirkel er kanskje den mest kjente ideen til hermeneutisk teori og blir plukket opp av de fleste hermeneutiske forfattere (Smith et al., 2022, s. 22). Hermeneutiske analyser gjennomføres som en pendling mellom forståelse og for-forståelse og mellom delforståelse og helhetsforståelse. Denne pendlingen mellom ulike fortolkningsgrunnlag og forståelsesmåter utgjør en slags sirkelbevegelse og er det som gjerne omtales som den hermeneutiske sirkel. Dette betyr at hermeneutisk fortolkning skjer på flere nivåer. På ett nivå legger forskeren vekt på aktørens egne fortolkninger. På et annet nivå framheves forskerens fortolkning av aktørens fortolkninger, til dels med utgangspunkt i så vel for-forståelse som helhetsforståelse. Denne fortolkningen av aktørens fortolkninger kalles gjerne dobbel hermeneutikk (Grønmo, 2016, s. 394). Den hermeneutiske sirkelen er opptatt av det dynamiske forholdet mellom delene og helheten. For å forstå en gitt del, må du se til helheten; og for å forstå helheten, ser du til delene. Dette har blitt kritisert fra et logisk perspektiv, på grunn av dets iboende sirkularitet. I analytiske betegnelser beskriver den imidlertid tolkningsprosessene veldig effektivt og taler for en dynamisk, ikke-lineær tankestil. Konseptet med den hermeneutiske sirkelen operer på en rekke nivåer. Delene og helheten kan derfor forstå og beskrive en rekke sammenhenger (Smith et al., 2022, s. 22). For IPA-forskere gir den hermeneutiske sirkelen en nyttig måte å tenke «metode» på. Tilnærmingen til kvalitativ analyse har en tendens til å bli beskrevet i lineære, trinnvise måter, og her er IPA intet unntak. Det er likevel en sentral grunnsetning i IPA at analyseprosessen er gjentakende – vi kan bevege oss frem og tilbake gjennom en rekke forskjellige måter å tenke på dataene på, i stedet for å fullføre hvert trinn etter hverandre. Når man beveger seg frem og tilbake gjennom denne prosessen, kan det hjelpe å tenke på forholdene til dataene som skiftende i henhold til den hermeneutiske sirkelen også. Tanken er at vår inngang i betydningen av en tekst kan gjøres på en rekke ulike nivåer, som alle relaterer seg til hverandre, og mange av dem vil gi ulike perspektiver på den sammenhengen i teksten (Smith et al., 2022, s. 23)

Hermeneutikk tilbyr viktig teoretisk innsikt for IPA fordi IPA er en tolkningsfenomenologisk tilnærming (Smith et al., 2022, s. 23).

3.2.3 Idiografi

Det tredje store teorigrunnlaget for IPA er idiografi. Idiografi er opptatt av det unike. Dette er i motsetning til det meste av psykologi, som er 'nomotetisk' og opptatt av å komme med påstander på gruppe- eller befolkningsnivå, og med å etablere generelle lover for menneskelig atferd (Smith et al., 2022, s. 24). IPA's forpliktelse til det unike opererer på to nivåer. For det første er det en forpliktelse til å få fatt på de unike detaljene, og som kan være med å skape dybden av analysen. Som en konsekvens må analysen være grundig og systematisk. For det andre er IPA opptatt av å forstå hvordan spesielle opplevelsesfenomener (en hendelse, prosess eller forhold) har blitt forstått fra perspektivet til en bestemt gruppe mennesker, i en bestemt kontekst. Som en konsekvens bruker IPA små, målrettet utvalgte og nøye plasserte prøver, og kan ofte gjøre svært effektiv bruk av enkelttilfelleanalyser. Idiografi kan også refereres til forpliktelsen til enkeltsaken i seg selv, eller til en prosess som går fra behandlingen av enkeltsaken til mer generelle krav (Smith et al., 2022, s. 24).

3.3 Presentasjon av stegene og kodeprosess

Her vil jeg presentere stegene til IPA og si noe om hvordan jeg har valgt å gjennomføre analysen basert på disse.

3.3.1 Steg 1: Lesing og re-lesing av datamaterialet

Det første steget av en IPA-analyse innebærer å fordype seg i de originale dataene (Smith et al., 2022, s. 78-79). I de fleste IPA-studier vil dette være i form av de første skriftlige transkripsjonene og dette stadiet av prosessen vil innebære lesing og re-lesing av dataene. Denne første fasen gjennomføres for å sikre at informanten blir fokus for analysen. Målet for dette steget er å få tak i det overordnede meningsinnholdet.

3.3.2 Steg 2: Å skrive utforskende kommentarer

Steg to av analysen er den som er mest detaljert og tidkrevende. Dette steget undersøker semantisk innhold og språkbruk på et veldig utforskende nivå (Smith et al., 2022, s. 79). Forskeren må ha et åpent sinn og notere ned alt av interesse i transkripsjonen. I denne

prosessen sikrer man en økende kjennskap til transkripsjonen, samtidig som man begynner å identifisere spesifikke måter informantene snakker, forstår og tenker om temaet.

3.3.3 Steg 3: Å utvikle erfaringsbaserte og informantnære kommentarer

I det tredje steget av analysen skal man jobbe videre med kommentarene fra steg to. Målet for dette steget er å få luket ut kommentarer som ikke er relevant for studien (Smith et al., 2022, s. 86). En større del av kommentarene vil nå ha en viss avstand til erfaringene til informantene, og inkludere mer av forskerens fortolkning. Kommentarene som man blir sittende igjen med etter dette steget er det som vider vil bli kalt for koder.

3.3.4 Steg 4: Å se etter mønstre/identifisere midlertidige tema

Målet for steg fire er å lete etter mønstre på tvers av kodene som kommer frem på høyre side i tabellen. Ikke alle framkommende temaer må tas med i denne analysefasen; man kan kvitte seg med noen dersom de ikke er relevante nok til studiens problemstilling (Smith et al., 2022, ss. 90-91). Det finnes flere måter å gjøre dette steget på, enten analogt eller digitalt. Hvordan jeg har valgt å gjøre dette blir beskrevet under 3.3.8 Kodeprosessen.

3.3.5 Steg 5: Navngi de erfaringsbaserte og informantnære temaene

Hvert av temaene i steg fire gis ett navn som relaterer til innholdet. Navnet på temaene bør være beskrivende nok til at leseren forstår hva innholdet handler om. Funnene blir så skrevet ut, og hvert funn blir beskrevet og eksemplifisert både ut ifra informantenes ord og beskrivelser, samt forskerens fortolkninger av dette (Smith et al., 2022, ss. 94-95).

3.3.6 Steg 6: Forsett analysen med påfølgende transkripsjoner

I dette steget skal man gjennomføre steg 1-5 med neste transkripsjon til alt datamateriale er analysert (Smith et al., 2022, s. 99). Det er viktig å behandle hver transkripsjon på sine egne vilkår. Man må være forsiktig med å ikke reprodusere ideene fra arbeidet fra den forrige transkripsjonen. Dette er i tråd med IPA's ideografiske forpliktelse.

3.3.7 Steg 7: Utvikling av erfaringsbaserte og informantnære tema på tvers av materialet

I steg 7 begynner arbeidet med å se etter sammenhenger og mønstre på tvers av alle tema og subtemaene som ble utviklet etter at alle transkripsjonene er blitt analysert ved hjelp av steg 1-6. Man gjør på mange måter her det samme som i steg 4, men på en bredere måte (Smith et al., 2022, s. 100).

3.3.8 Kodeprosessen

Min kodeprosess startet med at jeg transkriberte alle intervjuene med linjenummer. Disse ble så plassert i tabeller med tre kolonner. I venstre kolonne skrev jeg «gull-sitater» og viktige nøkkelord, i midterste skrev jeg transkripsjonen og i den høyre kolonnen skrev jeg egen forståelse av transkripsjonen/koblinger til eksisterende teori.

Da jeg var ferdig med å gjøre dette med alle de fire intervjuene, gikk jeg gjennom intervjuene på nytt for å se om det framkom noe mer som jeg hadde gått glipp av. Jeg forkastet også koder som ikke opplevdes som relevante for problemstillingen. Kodene som ble med videre ble da skrevet på høyre side av tabellen.

Det er her egentlig tenkt at man skal gjøre seg ferdig med steg 1-5 på alle transkripsjonene før man går videre. Jeg valgte her å gjøre meg ferdig med steg 1-3 på alle intervjuene, før jeg gikk videre til steg fire. Dette valgte jeg å gjøre fordi jeg opplevde det som mer ryddig å få gjort disse stegene med alle transkripsjonene slik at jeg da kunne lete etter mønstre i alle transkripsjonene samtidig og ikke bare ett og ett. Smith et al., (2022) skriver at det er viktig å behandle hver transkripsjon på sine egne vilkår, slik at man ikke reproducerer ideene fra arbeidet med den foregående transkripsjon (s. 99). Nettopp for å unngå dette valgte jeg å ha alle kodene fra alle transkripsjonene foran meg for å finne mønstre. Ellers kunne jeg risikert å gå gjennom en transkripsjons koder og lete etter de samme mønstrene i neste transkripsjon, selv om det kanskje ikke var disse kodene som var mest framtreddende Smith et al. (2022) skriver at det ikke er noen klar rett eller gal måte å utføre denne typen analyser på, og oppfordrer IPA-forskere til å være innovative i måten de tilnærmer seg dette på (s. 76).

I steg fire merket jeg alle kodene på høyre siden av tabellen med ulike farger og linjenummer. Jeg klippet så ut kodene og la de i en konvolutt. Dette vil si at jeg hadde alle kodene fra alle transkripsjonene i samme konvolutt. Jeg trakk så en og en kode fra konvolutten og la utover et bord. Kodene som lignet hverandre la jeg samlet.

Da jeg hadde funnet kodene som gikk mest igjen hos alle informantene ble disse til hovedfunnene mine. Koder som lignet hverandre, men som ikke var så framtreddende ble til delfunn. Jeg begynte så å skrive ut funnene mine. Tema som her ikke ga mening i forhold til problemstillingen, ble forkastet.

Se vedlegg 6 for eksempel på kodingsprosessen.

3.3 Forskningsetikk

Det kreves av forskere i all vitenskapelig virksomhet at de forholder seg til etiske prinsipper som gjelder både internt i forskningsmiljøer og i relasjon til omgivelsene (NESH, 2021).

Etiske retningslinjer for forskningsvirksomhet krever at man utviser redelighet og nøyaktighet i hvordan man presenterer forskningsresultatene, og hvordan man vurderer andre forskeres arbeid. Retningslinjer for vitenskapelig redelighet er fastsatt og presisert i en innstilling fra «De nasjonale forskningsetiske komiteer» (NESH, 2021).

Det er en økende oppmerksomhet rundt etiske retningslinjer, og det forventes at forskere utøver etisk praksis i sine forskningsprosjekter (Thagaard, 2018, s. 20). I studier der det er direkte kontakt med deltakeren man studerer, finnes det spesifikke retningslinjer som definerer forskerens relasjon til deltakerne.

I en intervjuundersøkelse knyttes det moralske spørsmål både til undersøkelsens midler og mål (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 95). Samspillet mellom menneskene i intervjuet påvirker intervjupersonene, og vårt syn på menneskets situasjon påvirkes av kunnskapen som skapes i intervjuet. Intervjuforskning er derfor fylt med moralske og etiske spørsmål (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 95).

Det kan være en spenning mellom ønsket om å oppnå kunnskap og det å ta etiske hensyn i den kvalitative forskningen (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 96). I intervjuforskning oppstår etiske problemer spesielt på grunn av de komplekse forholdene som er forbundet med å «utforske menneskers privatliv og legge beskrivelsene ut i det offentlige» (Mauthner et al., 2002, s. 1). Etiske utfordringer preger hele prosessen i en intervjubasert studie, og det er viktig å ta hensyn til potensielle etiske dilemmaer fra starten av undersøkelsen til den endelige rapporten er ferdigstilt (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 97).

Ethvert forskningsprosjekts utgangspunkt er prinsippet om at forskeren må ha deltakernes informerte samtykke (Thagaard, 2018, ss. 22-23). Personvern har vært viktig gjennom hele forskningsprosjektet mitt, derfor har alle informantene mine fått et informasjonsskriv og har samtykket til å delta i studien. I skrevet kommer det fram hva formålet med prosjektet er, og at det er frivillig å delta. Det kom også fram at samtykket kan trekkes når som helst, uten at dette vil få noen negative konsekvenser for informantene. Informantene ble også informert om at

lydopptakene ble oppbevart bak passordbeskyttelse, at det kun var jeg som hadde tilgang til disse, og at de ville slettes etter oppgaven var fullført. Jeg informerte også om at de ville bli anonymisert og gjort ugjenkjennelig. I tillegg har jeg sendt søknad til SIKT (Kunnskapssektorens tjenesteleverandør, tidligere NSD). Søknaden er for å sikre personvern under forskning, og jeg måtte her redegjøre for hvilke opplysninger jeg skulle innhente, formålet med prosjektet, hvordan jeg skulle oppbevare data og hvilke rutiner jeg hadde for å ivareta personvern underveis i prosessen. Da søknaden ble godkjent gjennomførte jeg intervjuene. Tilbakemelding fra SIKT ligger som vedlegg 1. Informasjonsskriv er vedlegg 2, og samtykkeskjema er vedlegg 3.

3.4 Forske i eget arbeidsfelt

Da jeg har valgt å forske i eget arbeidsfelt har jeg måtte være bevisst på at det kan være en fare for at jeg ignorerer noen resultater og vektlegger andre (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 108). Ved at jeg lett kan identifisere meg med informantene har jeg måtte være bevisst på at jeg opprettholder en profesjonell avstand til dem, og at jeg ikke rapporterer og fortolker alt ut fra informantenes perspektiv (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 108).

Når man kjenner miljøet fra før, har man et utgangspunkt for å utvikle en forståelse «innenfra» (Thagaard, 2018, s.190). Det betyr at erfaringene man har i miljøet, kan gi grunnlag for gjenkjennelse og bli et utgangspunkt for forståelsen man etter hvert kommer fram til. Man utvikler tolkningene av fenomenene man studerer, både i relasjon til nye kunnskaper og til egen erfaring. Kjennskap til miljøet fra før kan både være en styrke og en begrensning. Man kan på den ene siden forstå deltakernes situasjon på grunnlag av egne erfaringer, og erfaringene kan bidra til å bekrefte den forståelsen man utvikler. På den andre siden kan man overse nyanser som ikke samsvarer med egne erfaringer. Vår forståelse utvikles når vi diskuterer våre antagelser med personer i felten og vurderer deres reaksjoner. På denne måten tilegner vi oss en forståelse av hvordan deltakerne opplever sin situasjon. Det er altså ikke slik at en posisjon i miljøet gir et bedre grunnlag for validitet (Thagaard, 2018, s. 190). Det er viktig at man som forsker presenterer sitt ståsted for leseren slik at leseren kan vurdere tolkning på bakgrunn av vårt utgangspunkt. Det knyttes vurderinger av validitet til de mulighetene den kritiske leseren har for å ta stilling til hvilken betydning forskerens ståsted har for tolkningen av resultatene (Thagaard, 2018, ss. 190-191).

3.5 Validitet og reliabilitet

Vurderinger av forskningens kvalitet baserer seg på begrepene reliabilitet, validitet og generalisering. Når vi vektlegger betydningen tolkning har for utvikling av kvalitative data, problematiserer vi også spørsmålet om hvordan vi kan vurdere kvaliteten av forskningen (Thagaard, 2018, s. 19). Begrepene var i utgangspunktet knyttet til kvantitativ forskning, og har et annet betydningsinnhold i kvalitative studier. Reliabilitet omhandler spørsmålet om forskningens pålitelighet, mens validitet omhandler spørsmålet om forskningens gyldighet. Begrepet overførbarhet knyttes til vurderinger av spørsmålet om tolkninger som baserer seg på at en enkelt undersøkelse, også kan gjelde i andre sammenhenger (Thagaard, 2018, s. 19).

Ved å gi en detaljert beskrivelse av forskningsstrategi og analysemetoder slik at utenforstående kan vurdere forskningsprosessen trinn for trinn styrkes reliabiliteten ved å gjøre forskningsprosessen transparent (Thagaard, 2018, s. 188). Reliabilitet handler altså om at vi reflekterer over konteksten for utvikling av data og hvordan relasjonen til deltakere i felten har betydning for utvikling av data. Det er viktig at man reflekterer over betydningen av hvordan forskeren fremstår for personene i felten (Thagaard, 2018, s. 189).

Validitet knyttes til resultatene av forskningen og hvordan data tolkes. Validitet handler om gyldighet av de tolkninger forskeren kommer frem til (Mason, 2017, s. 239). Ved å beskrive det teoretiske ståstedet som representerer grunnlaget for våre tolkninger, og viser hvordan analysen gir grunnlag for konklusjonene og tolkningene vi har kommet fram til kan validiteten styrkes. Når resultatet av kvalitative studier har som mål å gå utover det rent deskriptive, representerer analysen tolkninger av fenomenene vi studerer. Begrepet validitet kan presiseres ved å stille spørsmål om de tolkninger vi kommer frem til, er gyldige i forhold til den virkeligheten vi har studert. Validiteten kan styrkes ved å gå kritisk gjennom analyseprosessen. Vi kan se på om alternative perspektiver kan gi en relevant forståelse. Verdien forsterkes av egne tolkninger ved å vise til at alternative tolkninger er mindre relevante (Thagaard, 2018, s. 189).

4. Presentasjon av funn

Hensikten med denne masteroppgaven og utgangspunktet for denne analysen var å finne ut hva barnevernsansatte erfarer er fordeler og ulemper med familierapeutisk praksis i sitt arbeid. Gjennom analyseringen av datamaterialet var det særlig «familiesamtaler» som stakk seg fram som hovedtema. Informantene fortalte at de opplevde familiesamtaler som en klar fordel og noe de brukte mer enn andre barnevernsansatte som ikke hadde en familierapeutisk praksis eller tilnærming til sine klienter.

Jeg vil her presentere analysen og de tre hovedfunnene med sine delfunn som jeg har kommet fram til ved hjelp av IPA. Funnene vil bli presentert i tre kapitler, med tilhørende delfunn slik du kan se i tabellen nedenfor. Til slutt vil det komme en oppsummering av funnene.

4.1 Familiesamtaler som en fordel	4.2 Familiemedlemmenes ulike perspektiv på samme hendelse	4.3 Muligheter og utfordringer med familierapeutisk praksis i en barnevernsfaglig kontekst
<ul style="list-style-type: none"> • 4.1.1 Familiemedlemmene som en del av en større helhet • 4.1.2 Foreldrekonflikt som utfordring for familiesamtaler	<ul style="list-style-type: none"> • 4.2.1 Viktigheten av å høre den enkeltes stemme og opplevelse	<ul style="list-style-type: none"> • 4.3.1 Den systemiske tenkningen med i alt • 4.3.2 Barnevernet som både hjelpeinstans og kontrollør • 4.3.3 Utfordringer i samarbeid med andre instanser

4.1 Familiesamtaler som en fordel

Familiesamtaler som en fordel er mitt første hovedfunn. Alle informantene snakket om viktigheten med å jobbe med hele familien. De trekker fram at de snakker mye med alle familiemedlemmene samlet, men at de også har enesamtaler med hver enkelt, før de samles og snakker om hva som er viktig for den enkelte. Ut ifra svarene fra informantene forstår jeg det slik at det oppleves viktig for informantene å jobbe med familiene på en helhetlig måte. Silje sier: «[...] og det at det skjer endring i et familiemedlem så skjer det noe med hele gruppen».

Kari forteller at hun i nesten alle saker jobber med hele familien. Hun snakker med hver enkelt alene, men også med alle samlet. Den beste jobben får de til når de jobber med hver enkelt i ulike deler med det som må jobbes med, før de samles og ser på hva det enkelte familiemedlemmet kan bidra med inn til resten. Hun trekker fram viktigheten av å ikke tenke at en ting alene kan snu et helt lass, men at man må jobbe med alle sammen. Barna får være med uansett hvor gamle de er, og ofte velger hun å ta med flere familiemedlemmer som samboere og nye kjærester. Kari forteller at hun og en kollega sammen hjalp en familie hvor mange før dem hadde prøvd. De snakket først med foreldrene og deretter med barna. Til slutt samlet de familien og hadde gitt dem lytteoppgaver og intervjuoppgaver på forhånd. Hun forteller:

Det ble veldig sterkt for alle, alt for sterkt nesten, veldig mye grining [...] Og jeg må jo bare si at det ble veldig annerledes for de alle sammen fordi det er ingen som hadde vært klar over hvordan de ulike egentlig hadde det. [...] de hadde tenkt det ut ifra hvordan de oppførte seg, eller sånn som de svarte, eller sånn som de ikke gjorde. Da hadde de tenkt at det var sånn og sånn. Så da hadde de på en måte laget at han er sånn og hun er sånn, uten at de visste om det faktisk var sånn.

Informantene ser en klar forskjell mellom seg og andre barnevernsansatte som ikke har den familieterapeutiske bakgrunnen med seg når det kommer til familiesamtaler. Flere forteller at det er mer vanlig å ha enesamtaler med både barna og foreldrene de møter. Informantene har erfart at det er en klar fordel i nesten alle sakene å samle familien og snakke om det som er utfordringen, og komme fram til flere perspektiv på det samme problemet. Gjennom svarene ser jeg at det er noe variasjon rundt hvordan informantene ønsker å gjennomføre familiesamtaler. Noen ønsker å starte rett på med å samle familien, mens andre syns det kan være bedre å snakke med hver enkelt alene først.

Anja forteller:

Det er liksom noe som mangler som ikke blir helt... jeg føler det ikke blir helt god jobbing fordi du snakker med barna for seg, du snakker med foreldrene for seg, og du snakker med hvert og enkelt søsken for seg. Men de er jo en enhet disse her, men så putter vi... deler det opp i individ og biter på en måte [...] Så det er nok noe jeg gjør i arbeidet mitt. I... I saker som ikke er så vanlig at barnevernet egentlig gjør [...] Så det er nok kanskje det som jeg ser, som skiller meg mest ut i barnevernsarbeidet. At jeg velger å ha de familiesamtalene.

Responsen informantene får fra familiene på familiesamtaler er også god. Flere av informantene trekker fram at det er viktig å bli enig i forkant med hver enkelt om hva som skal tas opp i familiesamtaler, slik at det ikke slippes noen bomber. I etterkant av familiesamtalene har flere valgt å ha enesamtaler for å høre hvordan dette var for den enkelte. Anja forteller at særlig barn og ungdom forteller om gode opplevelser med familiesamtaler. Spesielt ungdommer sier noe om at de ikke lenger opplever å være syndebukken. Utfordringene i familien blir på en måte alle sitt ansvar. Det er ikke ungdommen som må endre seg, som gjør noe galt eller er årsaken til alt blir feil i familien. Familien må gjøre dette sammen, noe Anja opplever som bra i forhold til relasjonsarbeid. Hun trekker også fram at familiesamtaler kan være et viktig verktøy der det har vært vold:

Så tenker jeg at det er kjempeviktig der det har vært vold. Ofte oppdragervold der barna skal fortsette å bo i familien for å jobbe med den reparasjonen. Det er så lett for at da har man veiledning til foreldre for å lære dem nye verktøy, nye strategier, så blir det på en måte ikke den relasjonen reparert tenker jeg da.

4.1.1 Familiemedlemmene som en del av en større helhet

Familiemedlemmene som en del av en større helhet er et delfunn. Informantene forteller om viktigheten av å se helheten i familien, og at et familiemedlem er en del av noe større enn bare seg selv og sine handlinger. Barn er ikke ulike biter, men brikker som tilhører et puslespill. Informantene snakker om at det kan være lett å glemme, og at man ofte fokuserer kun på hvordan de klarer seg på skolen eller hvordan de er når de er hos pappa, når alt egentlig henger sammen. Gjennom svarene kommer det fram at informantene har erfart at det blir viktig å tenke alle delene som en del av helheten når de skal jobbe med det som er vanskelig.

Anja sier:

Jeg tenker at vi er et menneske på mange arena, og det er unger og det er foreldre og det at vi har med oss hjemmesystemet inn i det andre. At det påvirker oss. For det er ofte det, og det er kanskje spesielt barnevern og, det blir vanskelig å holde fokus på seg selv. Det blir så mye lettere å se at skolen og det som skjedde der. Og samvæerspappaen og hva som skjer der. Så det er liksom det å jobbe med den helhetsforståelsen for foreldre også.

Informantene trekker fram at de er bevisste på å tenke system i alt de gjør og i måtene de møter menneskene de jobber med i barnevernet. Kari forteller: «[...] det er å se helheten, og hvis du ikke ser den helheten som er det systemiske at det er ingenting som er lineært, alt er sirkulært. Da tror jeg at det er kjempeviktig».

Anja sier at hun er mye mer bevisst på å tenke at alt henger sammen, alt påvirker hverandre. Hun forteller at en familieterapeutisk utdanning er nyttig selv om du ikke skal jobbe på et familievernkontor. Så lenge du skal jobbe med mennesker, relasjoner og familier så er den familieterapeutiske praksisen til nytte hver dag i arbeidet med mennesker for å forstå hva som påvirker de og hva som kan være til hjelp.

Silje sier at det er klart hun er opptatt av den enkelte sin historie, men at hun samtidig ser dette i lyset av de er en del av en større helhet, en familie. Og ikke bare det, men at de også er en del av andre system som for eksempel skole eller barnehage. Da den nye barnevernsreformen kom er denne opptatt av at man skal ha et tettere samarbeid og at man skal tenke mer forebyggende i den enkelte kommune. Silje sier at det er ikke er noe tvil om at man derfor er nødt til å se en helhet.

Anja tenker også over viktigheten av å se helheten og ha med seg systemtenkningen når det kommer til barn som blir henvist til BUP og får en diagnose.

[...] det er lett å tenke at ja, ok, da er det ungen som skal behandles, de skal medisineres, så er vi litt frikjent som foreldre. For det var jo noe med ungen. Også det å jobbe med at, ja, men at de er fortsatt viktig. Og de aller viktigste. Og ikke da på en måte slippe familien for at nå har BUP satt en diagnose, og nå har BUP startet den behandlingen til ungen. [...] Jeg tenker at det er familien som er opphavet til at det blir problem, veldig, veldig ofte. Og jeg tenker det at med å ta ut ungen og sende den på BUP, så er systemet, familien er fortsatt den samme. Problemene der er der fortsatt. [...] For det er nettopp familien som er det viktigste for å skulle hjelpe det barnet, det er foreldrene.

Gunn jobber i fosterhjemsavdelingen i barnevernstjenesten og er også opptatt av viktigheten av å se helheten og hele systemet rundt barnet. Da hun både må forhold seg til biologisk familie og fosterfamilie i motsetning til de andre informantene, fremstår det som at det er

enda viktigere for henne å se barnet som en del av en større helhet. Hun er opptatt av barnet, biologisk familie og fosterfamilien, og at man må klare å tenke alle disse delene som en del av helheten.

4.1.2 Foreldrekonflikt som utfordring i familiesamtaler

Foreldrekonflikt som en utfordring er mitt andre delfunn. Problemstillingen min omhandler både fordeler og ulemper med familieterapeutisk praksis i barnevernet. I funnene mine ser jeg at de fleste informantene sier at de nesten utelukkende opplever det som en fordel å ha med seg denne kunnskapen og bruke dette i praksis i barnevernstjenesten. Det som derimot flere er enige i er at det er en ulempe eller vanskelig å bruke dette i saker hvor det er store foreldrekonflikter. Noen nevner også der foreldrene har et rusproblem eller er psykisk syk. Andre tenker at det er nyttig å samle familien når det har vært vold, mens andre tenker at dette ikke er bra.

Kari sier:

[...] hvis det er store konflikter mellom foreldrene der de ikke kan opptre skikkelig ilag med ungene når de skal sitte og snakke med de, så syns jeg at vi ikke kan gjøre det før vi har dempet noe. [...] Jeg tenker at dette systemiske, da er det hele familien som system, og da er de på en måte litt likeverdige parter i det, og da må man behandle hverandre med respekt. Og ville hverandre vel. Og hvis ikke vi er der, så kan vi ikke, da må vi jobbe med hver og en til vi får de på en måte der. Men jeg tror vi at vi gjør den beste jobben når vi jobber med alle sammen ilag.

Anja sier:

Jeg tenker det at det er ofte vanskelig i de situasjonene der det er svært alvorlige foreldrekonflikter [...] Og der man ser at her burde ha vært et samarbeid med foreldre, det burde ha vært fellessamtaler, der det er fastlåste situasjoner med samvær. Der barna ikke vil treffe den ene forelderen. Så der tenker jeg det er et veldig forarbeid og.. før du kanskje kan komme så langt at du får det til. Så er det jo selvfølgelig i vold og overgrepssaker så skal man være veldig forsiktig. Og det er ikke alltid man skal gjøre det heller. Da må man være veldig klar over hva man gjør og hvordan man... hvordan man jobber.

Anja forteller om et alvorlig eksempel hvor hun samlet foreldrene og det var alvorlig konflikt. En av foreldrene ble så aktivert at den gikk til angrep på den andre forelderen. Når ikke foreldrene klarer å styre seg med en offentlig ansatt, kan hun ikke samle barna og foreldrene til en familiesamtale. Da velger hun heller å fortsette med enesamtaler og prøve å få til felles forståelse og avtaler.

Silje forteller om hennes erfaring om når det kan være krevende å bruke familiesamtaler:

Hvis det er på en måte en familie der det på en måte er veldig store utfordringer. Der vi må på en måte må være veldig tydelig. Ja, jeg vet ikke. Det må være liksom i de tøffeste sakene tenker jeg. Der du må sette noen rammer og sette noen grenser. Det blir de.

Silje har og erfart at det kan være krevende å få til familiesamtaler hvis en av foreldrene har store psykiske vansker. Hun forteller om en slik sak:

[...] kanskje en sak der en av foreldrene har veldig store psykiske vansker. Der det var psykiatri inni bildet. [...] da merket jeg at dette ble vanskelig, fordi hun moren her klarte ikke helt å sette seg inn i hvordan andre kunne oppleve [...] forskjellige situasjoner. Men det er klart at i den saken der så trengte jo mor... hun trengte jo hjelp til sin psykiske helse. Så det kan godt hende at på et senere tidspunkt når hun er litt mer på plass, at det kan vi ta litt mer fram igjen da. Så der kjente vi at det blir helt feil fordi hun gikk jo.. hun gikk jo på en måte i forsvar på det meste... uansett sant. Og det var vanskelig å få til den dynamikken, hun hadde egentlig nok med seg selv, ja.

Gjennom svarene til informantene når det kommer til foreldrekonflikt som en utfordring for familierapeutisk praksis fremstår det som at familiesamtaler kan være svært nyttig, men at man ikke alltid kan begynne der. Noen ganger klarer man ikke komme dit i det hele tatt nettopp på grunn av store konflikter hvor hver enkelt ikke er mottakelig for andres innspill. Også når det kommer til vold forstår jeg det som at man skal være forsiktig i hvordan man bruker familiesamtaler slik at dette ikke undergraver den som har vært utsatt for dette.

4.2 Familiemedlemmenes ulike perspektiv på samme hendelse

I alle intervjuene forteller informantene om hvor forskjellig familiemedlemmer kan oppleve de samme hendelsene i sin familie. Dette er derfor mitt andre hovedfunn. De forteller at de ofte tenker at de andre familiemedlemmene opplever det på samme måte som dem eller kjenner på de samme tingene. Her har informantene gjort seg erfaringer om at dette ikke er tilfellet. Ut ifra dette funnet forstår jeg det som at informantene opplever det som viktig å få satt ord på disse ulike forståelsene og opplevelsene for å kunne jobbe videre med familien, og de utfordringene de har.

Informantene forteller at når de kommer i kontakt med familier skyldes dette at noen har meldt bekymring rundt hvordan omsorgen til barnet/barna er. Ofte kan samme opplevelse eller hendelse oppleves veldig forskjellig hos hvert enkelt familiemedlem, og det som noen

trekker fram som en utfordring er ikke en utfordring for en av de andre i familien.

Informantene formidler at det er viktig å få fram hver enkelt sin stemme for å forstå hvordan hendelser og opplevelser er for dem. Kari sier: «Også dette at man har forskjellige historier, man lever i det samme huset og har opplevd det samme, så kan det være fem forskjellige historier, det syns jeg er viktig...».

Kari sier noe om at det kan være fem forskjellige historier til tross for at man bor i det samme huset. Hun sier også noe om at foreldrene ofte kan bli veldig overrasket over hvordan barna deres tenker om måten de lever på. Slik jeg forstår det uttrykker Kari en erfaring om at foreldrene ikke spør barna hvordan de har det, men bare tenker seg til hvordan de opplever ulike hendelser eller familien. Å få fram akkurat hva barna tenker om familien sin og måten de lever på når alle snakker sammen opplever Kari som veldig funksjonelt. Hun sier at alle burde hatt en familieterapeutisk praksis slik at de kunne få fram akkurat dette.

Silje forteller at hun bruker familieterapeutisk praksis mer og mer for at familiemedlemmene bedre skal forstå hverandre.

Flere av informantene opplever at foreldrene tenker at barna ikke kan være med på å snakke om det som er vondt og vanskelig. Samtidig glemmer foreldrene at barna allerede lever i dette og allerede vet om disse tingene. Anja sier dette egentlig er å vise omsorg og forteller:

Også blir det for mange foreldre så skummelt på en måte når man skal sette ord på det. På en måte de ordene vi skal sette på det så blir det farlig for ungene, så må vi skjerme de, så tenker de ikke over at de lever jo i dette, de opplever det daglig. Så det er liksom sånn som man ofte må ha noen samtaler med foreldre på, møte dem på deres forståelse, egentlig er det å vise omsorg, at de vil skjerme de...

Flere av informantene erfarer at det er en fordel at familiemedlemmene får hørt uttalelser om hvordan hver enkelt ser på situasjonen og hendelsene i familien. Dette kan skape et godt utgangspunkt for veien videre og hva det blir viktig å jobbe med. Gunn sier: «Jeg tror nok den største fordelene handler om [...] og på en måte se... se situasjoner og hendelser fra flere vinkler».

4.2.1 Viktigheten av å høre den enkeltes stemme og opplevelse

Viktigheten av den enkeltes stemme og opplevelse er det første delfunnet under kapittel 4.2. Som tidligere nevnt i det første funnet opplever informantene at familiesamtaler er viktig og

noe de bruker mye. Samtidig er de opptatt av både og. Noen ganger er det viktig å få fram hva den enkelte mener i individualsamtaler nettopp fordi ulike mennesker opplever samme hendelse på ulike måter. Slik jeg forstår det ut ifra hva informantene sier så er det ikke like lett for alle å dele hva de egentlig tenker sammen med hele familien. Dette kan handle om skam, usikkerhet eller frykt for konsekvenser. Flere av informantene trekker derfor fram at det å ha individualsamtaler er viktig. Ofte har de gjerne enesamtaler først for å få fram hva som er viktig for den enkelte og hva den enkelte tenker er utfordringene til familien. Da kan de videre være oppmerksom på dette når de samler familien og få fram den enkeltes stemme. Flere nevner at de likevel har med seg den familieterapeutiske praksisen i individualsamtaler. Måten de gjør dette på varierer, men flere nevner at de prøver å bringe andre viktige inn i rommet. Dette gir dem viktig informasjon om hva det enkelte familiemedlemmet tenker at de andre mener om han eller henne eller hva hver enkelt tenker om utfordringene i en familie. Dette kan være nyttig informasjon for den barnevernsansatte når familien senere samles til familiesamtaler.

Silje sier:

[...] det er ikke noen enkle svar, det er ikke noe ja/nei. Du må liksom inn og bakom hver enkelt av de. Så jeg prøver jo liksom. En periode var det sånn at vi bare skulle snakke sammen med de hele tiden, sant, men jeg prøvde det. Men vi må gjøre litt sånn begge deler. Vi må ha de litt sånn, litt hver for seg, men samtidig tenke system da.

Silje forteller at hun har med seg det systemiske i alle samtaler, og når hun har individualsamtaler sjekker hun ut hva de tror andre ville sagt om det som fortelles: «Hvordan ville mannen din, eller datteren din, hva ville de sagt?». Hun snakker om å ha de med seg inn i rommet selv om hun snakker med den enkelte alene. Særlig når man er i undersøkelse i barnevernet har hun erfart det som viktig å få historien til hver og en av dem.

Anja forteller at det er sjeldent man kan starte en undersøkelse i barnevernet med å ha familiesamtaler. Det krever kartlegging og undersøkelse for å finne ut om dette vil være bra. Det handler også om å finne det rette tidspunktet for alle sammen slik at det blir en best mulig opplevelse, og at det er rom for at den enkelte kan få dele sitt perspektiv og sin opplevelse.

4.3 Muligheter og utfordringer med familierapeutisk praksis i en barnevernsfaglig kontekst

Det tredje hovedfunnet i studien er at flere av informantene trekker fram at de er blitt spesielt opptatt av å se muligheter i møte med familier i barnevernstjenesten etter de har tatt en familierapeutisk utdanning. De er opptatt av å løfte blikket, se muligheter og være åpent nysgjerrig. Gunn sier:

Jeg tror nok den største fordelen handler om... å være åpent nysgjerrig i enda større grad. Og kanskje også. Ehm.. bruke hele systemet i samtalene, også i forståelse utenom samtale. [...] og på en måte se. Se situasjoner og hendelser fra flere vinkler. Ehh. Ja. Jeg tror nok det kanskje ikke... Færre sannheter da. Tror jeg nok. [...] ja, at man kanskje ikke låser seg så mye til hypoteser og sånne ting. Ja, ja, det tenker jeg nok. Og også løfte blikket ett ekstra hakk på en måte. [...] hvert fall ikke konkludere. Ha mange hypoteser uten at man skal konkludere så mye da.

Samtidig støter de også på noen utfordringer med tanke på å ha en familierapeutisk praksis i denne konteksten. Barnevernet er både hjelp og makt noe som kan være utfordrende med en familierapeutisk praksis da det er ønskelig at man skal følge familien der de er, være nysgjerrig og utforske det de sier. Informantene trekker fram at dette ikke alltid er mulig, nettopp fordi man må stoppe det som kan være skadelig og utrygt for barn. Noe annet som trekkes fram som en utfordring er at det er stor saksmengde, liten tid og begrensede ressurser. Anja sier:

[...] ulemper i forhold til barnevern, det er det at du ikke har ressurser i tid. [...] det er ikke lagt opp til det. Det er ikke noe... Det er på en måte ikke noe rutine for planen for at det er sånn man skal jobbe. Og klart det er mer tidkrevende. [...] som ansatt i barnevernstjenesten så ser jeg nok at det byr på enda større utfordringer, for det at det er så mangel på ressurser. Du ser hva som skulle vært gjort, men du har ikke mulighet til å få det gjort likevel. Du har ikke ressurser nok... til å få jobbe grundig og ordentlig. For jeg tenker at skal du jobbe systemisk så bør du jobbe grundig og ordentlig.

Slik det fremstår er informantene opptatt av å utforske det familiemedlemmene sier, og være nysgjerrig på deres meninger og synspunkt. De opplever at ved å ha med seg familierapeutisk kunnskap ser de flere muligheter og færre sannheter i møte med familiene enn kanskje andre barnevernsansatte som ikke har denne kunnskapen. Samtidig opplever de noen utfordringer som blant annet handler om at barnevernet også skal definere og kontrollere at det er godt nok for barn i den enkelte familie. De forteller også at det ikke er mulig å

reindyrke og jobbe familieterapeutisk hele tiden. En annen utfordring som trekkes fram er det å kunne jobbe familieterapeutisk eller systemisk i samarbeid med andre instanser.

4.3.1 Den familieterapeutiske tenkningen med i alt

Flere av informantene forteller at de har med seg den familieterapeutiske tenkning i alt de gjør. Dette er det første delfunnet under muligheter og utfordringer med familieterapeutisk praksis i en barnevernsfaglig kontekst. Når jeg går igjennom intervjuene fremstår det som at informantene prøver å se det systemiske i alt, til tross for at de kun snakker med et familiemedlem. De er opptatt av å være nysgjerrig og undre seg i møte med familiene over hvorfor familiens system er som det er og hvordan det påvirker de ulike familiemedlemmene. De snakker om sin egen forståelse av det som skjer i et system og er opptatt av å ikke trekke for raske slutninger.

Anja forteller:

Jeg tenker det har nok vært der fra før og, men at jeg er mye mer bevisst på det. Og tenker mer.. ehh.. system, tenker mer at alt henger sammen, alt påvirker hverandre her. [...] Så jeg tenker at dette er en utdanning som er nyttig selv om du ikke skal jobbe på et familievernkontor. Selv om du skal jobbe som saksbehandler, du jobber med mennesker, du jobber med relasjoner, du jobber med familier. Så jeg tenker at det er til nytte hver en dag i arbeidet med mennesker og forstå mennesker og hva som påvirker de. Og hva som kan være med å hjelpe de.

Gunn tenker også at det har vært viktig for henne å ha med seg den systemiske tankegangen i alt, men samtidig er hun opptatt av at det kan være vanskelig å vite hvordan familiene påvirkes av at hun plutselig blir en del av deres system. Slik jeg forstår det tenker hun mye på egen rolle i møte med familiene. Hun sier:

[...] men jeg synes det har vært vanskelig å klare å sortere hva er mitt ansvar, hvordan påvirkes jeg, hva... hvordan skal jeg på en måte klare å ivareta meg selv og samtidig ivareta andre? Hva bringer jeg inn i dialogen? Når kommer jeg til kort? [...] altså det har jeg hekta meg veldig fast med i forståelsen av det systemiske. [...] også terapeutens rolle... eller... hva i denne sammenheng, barnevernsarbeiderens rolle da. Og det tenker jeg er... en fordel. I veldig stor grad, og samtidig en utfordring, hvert fall for meg. Når jeg i utgangspunktet er veldig innover...

Gunn forteller videre at hun tror at hun klarer å møte mennesker i større grad der de er når hun har den systemiske forståelsen i bakhodet. Samtidig som hun får til et bedre samarbeid. Noen mennesker Gunn har møtt har andre ansatte kanskje sett på som håpløse, men ved at hun i

større grad løfter blikket og ser de i en kontekst får hun en annen forståelse. Det fremstår som at Gunn tenker det er lettere å få til en felles forståelse sammen med familiene hun møter når hun har med seg den systemiske tankegangen.

Reindyrking er et ord som dukker opp i flere av intervjuene. Flere av informantene snakker om at det ikke er mulig å reindyrke den familieterapeutiske praksisen når de er ansatt i barnevernstjenesten. Kari forteller at nå når hun har jobbet med det en stund tror hun at hun har elementer med seg fra den systemiske tankegangen uansett. Hun opplever at man ikke kan reindyrke noe, men at man bruker litt forskjellig slik at det passer med den familien eller problemstillingen man står i.

Silje deler denne tanken og forteller at særlig når man er inni saker hvor det er mye vold kreves det helt andre tiltak. Hun kan fortsatt bruke mye fra den familieterapeutiske praksisen, men kan hvert fall ikke reindyrke det. Noen år tenkte hun at hun ikke fikk brukt det familieterapeutiske slik hun hadde sett for seg, men etter hvert skjønnte hun at hun hele veien har brukt det, men kanskje ikke på en måte som alltid var like tydelig.

Gunn forteller: «Det er ikke så rammet inn at «her kan jeg jobbe systemisk og her kan jeg ikke jobbe systemisk». Jeg tenker at jeg hele tiden kan gjøre det, men i ulik grad da».

Kari erfarer at hun har med seg elementer fra den systemiske tankegangen uansett, men at man ikke kan reindyrke noe.

[...] men så tror jeg at når du har jobbet med det en stund så tror jeg du har elementer med deg av den systemiske tankegangen uansett. Men du kan ikke reindyrke noe. Du tar litt i fra dette og litt i fra dette, også får du det til å passe med den familien eller den problemstillingen som du står i.

4.3.2 Barnevernet som både hjelpeinstans og kontrollør

Flere av informantene snakker om at det kan være krevende å ha en familieterapeutisk praksis i barnevernet fordi barnevernet både skal hjelpe og kontrollere. Dette ble derfor et tydelig delfunn. Selv om man gjerne har samtaler med hele familien og man ønsker å være der de er skal man også få til endring. Det blir viktig å snu der det skal snus og stoppe de tingene som må stoppes. Kari forteller:

[...] det er jo noen negative ting med det. Vi er jo barnevernet, så vi er hjelp og makt. Og litt sånn i forhold til det systemiske så er det jo på en måte å følge den flowen som

de er i. Også er det jo sånn da at vi skal og ta det som er vanskelig, det som MÅ endres på. Og det er ikke alltid at det går med å bare følge på, være tålmodig, finne ut og kartlegge sant. Det hender jo av og til at sånn kan det ikke være. Det er derfor det er veldig viktig å være bevisst på når du bruker det og når du ikke bruker det.

Silje forteller at det er annerledes å søke hjelp frivillig hos en familieterapeut enn å treffe en familieterapeut som jobber i barnevernet. Hos en familieterapeut er dette et tilbud familien selv har valgt, hvor de kan velge om de vil være der eller ikke. I barnevernet er det annerledes. Familiene har ikke lenger valget, og barnevernet er pliktig til å gjennomføre en undersøkelse dersom bekymringsmeldingen blir tatt inn. Silje snakker også om at det er riktig at man skal følge familien der de er, men samtidig må man kanskje sette foten ned eller sette noen grenser. Jeg forstår dette som at det er viktig at familien er klar over hva som er barnevernets mandat. Hun sier at når man må ta tak så må man ta tak, og ting kan ikke bare få gå sin gang. Det er nettopp i de tøffeste sakene hvor den barnevernsansatte må være veldig tydelig med familien at Silje opplever at det blir mest utfordrende å bruke familieterapeutisk praksis.

Informantene forteller at man som barnevernsansatt har flere roller, noe som er viktig at ikke blir glemt. Det er også en kontrollbit i barnevernet, og barnevernet skal sikre at det er godt nok hjemme i familien. Derfor må det noen ganger tas beslutninger og man må ta noen grep. Gunn forteller at hun er opptatt av likeverdige møter og å møte mennesker der de er for å finne ut hva som er viktig for dem. Videre sier hun: «Men igjen da så kan jeg jo noen ganger oppleve det som utfordrende. Fordi det er ikke alltid at det er ... det må tas avgjørelser. Vi har ikke tid til å bare være i dialogen».

Gunn snakker også om at det er mange ulike meninger i familiene man møter og samfunnet generelt. I tillegg skal barnevernet mene noe på toppen, og samtidig ha makten til å definere. Ut ifra hva informantene sier når det kommer til dette delfunnet forstår jeg det dit hen at den makten og det mandatet man har i barnevernet ikke alltid er forenelig med en familieterapeutisk praksis. Nettopp fordi man er nødt til å ta noen avgjørelser og stoppe det som kan være skadelig for barna.

4.3.3 utfordringer i å samarbeide systemisk med andre instanser

Utfordringer i å samarbeide systemisk med andre instanser trekkes fram blant flere av informantene. Slik jeg forstår det blir de ulike instansene veldig opptatt av hvordan for

eksempel barnet er i deres arena, uten å ta høyde for at barnet er en del av et system og en større helhet som påvirker alle arenaene.

Kari sier: «Jeg skulle ønske at noen hadde gitt oss oppskriften på hvordan vi kunne få til å jobbe bedre systemisk med de andre instansene som vi skal samarbeide med, spesielt skole og barnehage, PPT».

Anja forteller det samme, og da særlig i forhold til barn som mottar en diagnose, og hvor fort man da tenker at det var barnet det var noe gale med. Dersom barnet bare får behandling vil ting bli bedre. Hun opplever at BUP ofte har lite systemfokus når det kommer til familier, og sier: «[...] og spesielt så føler jeg i forhold til BUP at det er ofte lite fokus på familie. Det blir så individualisert, lite system».

Jeg forstår det Anja sier som at hun opplever at det er en lang vei å gå for å kunne koordinere godt nok rundt barn som trenger støtte fra flere instanser. Hun forteller:

[...] for det blir litt sånn nå at det vi har er et barn, så deler vi det i mange biter. PPT-biten, BUP-biten, barneverns-biten, fysioterapi-biten, også på en måte, hvem skal liksom ha ansvaret og se hele barnet her? [...] Og det blir ofte alt for dårlige tilbud til de som har sammensatte vansker. [...] så det tenker jeg at det er en svakhet altså i oppfølging av barn og unge, at de skal sendes hit og dit. [...] også henger til syvende og sist alt sammen.

Silje jobber i en liten kommune og opplever derimot et godt samarbeid med helse, skole og barnehager og forteller:

[...] jeg tror jo at vi kommer inn veldig tidlig i familier, fordi vi kjenner hverandre så godt. Og helsestasjonen vår er jo kjempeflinke til å melde til oss. Så jeg tror at vi kanskje jobber mye mer forebyggende enn mange andre, eller kanskje mer enn større kommuner gjør. Og det tror jeg er en av grunnene til at vi kan bruke denne familieterapien.

Samtidig sier hun at hun til tider kan være litt frustrert over pedagogene fordi de tenker litt ulikt. Noen ganger går samarbeidet fint, og man klarer å se ting i en større sammenheng, mens andre ganger er det vanskelig. Det fremstår som at hun ikke tenker at det nødvendigvis er hver enkelt instans som har vansker med ha en systemisk tankegang, men at det er mer personavhengig:

Noen ganger får vi det veldig godt til, og vi har jo et samarbeidsmøte i de fleste sakene vi har [...] Ehh.. så det er jo veldig personavhengig egentlig. Noen er med på denne tankegangen [...] Men jeg kan jo merke at vi kan tenke litt ulikt. Og vi har jo ulike roller og vi har ulikt fokus.

4.4 Oppsummering av funnene

I dette kapitlet har jeg trukket fram de funnene som jeg følte svarte på problemstillingen min. Informantene reflekterer over flere viktige punkter hvor de bruker familieterapeutisk praksis i sitt arbeid som barnevernsansatt. De forteller med iver og engasjement om når det fungerer godt og hva som er fordelene med det. Familiesamtaler er for eksempel noe de snakker varmt om og som de skulle ønske det var mer fokus på i barnevernsarbeid.

De forteller også om utfordringene som er knyttet til å jobbe på denne måten. Det blir nevnt at barnevernet både er hjelp og makt, og at man ikke kan reindyrke den familieterapeutiske praksisen. De er opptatt av en tilnærming hvor det både blir brukt familiesamtaler, men også individualsamtaler for å få fram den enkeltes stemme.

Informantene forteller også om utfordringer knyttet til samarbeid med andre instanser som kanskje ikke har den systemiske tankegangen med seg på samme måte.

I neste kapittel vil jeg drøfte det som er framkommet i dette kapitlet.

5. Drøfting av funn

I dette kapittelet vil jeg drøfte funnene opp mot problemstillingen: «*Hva erfarer barnevernsansatte er fordeler og ulemper med familierapeutisk praksis i sitt arbeid?*», og teori som framkommer i teorikapittelet. Kapittelet og drøftingen er delt opp etter hovedfunn og delfunn. Til slutt vil jeg drøfte funnene opp mot tidligere forskning.

5.1 Familiesamtaler som en fordel

Det mest framtrepende funnet i denne studien er opplevelsen av familiesamtaler som en klar fordel i arbeidet i barnevernstjenesten. Dette er i tråd med Paulsen og Studsrød (2019) som skriver at barnevernsansatte hele tiden må ha barn i sentrum av sitt arbeid og se og forstå barn og unges livssituasjon i en helhetlig kontekst (s. 25). Gjennom å bruke familiesamtaler vil man få tak i barnas helhetlige kontekst. Samtidig er det barnet som skal være i sentrum og fokus i barnevernstjenesten, noe som kan bli overskygget av at man snakker med hele familien samlet. Funnene viser at barnevernsansatte må gjøre begge deler. Fokuset må både være på individuelle samtaler, men også på å samle familien og andre viktige rundt. På denne måten får man fram både den enkeltes stemme, men også sett opp mot helheten. Ved å ha en familierapeutisk praksis i barnevernstjenesten viser funnene mine at man i større grad kan klare å ivareta begge disse aspektene.

Funnene fra mitt forskningsprosjekt viser at familiesamtaler er noe barnevernsansatte opplever som unikt for dem som har familierapeutisk utdanning, og at få andre barnevernsansatte bruker dette. I barnevernsloven (2023) står det at barnevernstjenesten skal undersøke barnets helhetlige omsorgssituasjon og behov. I barnevernet er barnets stemme svært viktig, og det er derfor en kontekst hvor de ansatte er vant og pliktig til å snakke med barn. Ved at barnevernsansatte også har en familierapeutisk bakgrunn kan dette, slik det kommer fram gjennom funnene, åpne opp for at familiesamtaler hvor barn er til stede være nyttig for å få fram helheten i familiens utfordringer.

Herberg og Kvaran (2019) skriver at ansatte i barnevernet må ha en særskilt kompetanse som skal rettes mot barn, unge og familier i utsatte livssituasjoner. I samarbeid med barn/unge og deres foreldre skal man jobbe for å finne konkrete og alternative måter å forholde seg til problemskapende forhold på. Man skal i arbeidet ha fokus på ressurser hos den enkelte og i

omgivelsene (s. 49). Dette gjør seg også gjeldende i funnene i denne studien, hvor det kommer fram at en familieterapeutisk praksis er en ny måte å se familiene og deres utfordringer på i forhold til hvordan andre barnevernsansatte uten denne kompetansen jobber. Funnene viser at en familieterapeutisk praksis gjør de barnevernsansatte mer åpne i møte med familiene og at de i større grad klarer å se muligheter.

De fleste familieterapeuter bygger sin kunnskap på systemiske verdier (de Flon, 2019, s. 20). I denne studien er dette intet unntak og funnene viser at den systemiske tankegangen er med i alt arbeid som gjøres. Fra et systemisk perspektiv tenker man seg et system hvor alle deltakerne i systemet er i gjensidig påvirkning av hverandre (Von Bertalanffy, 1968, s. 55). Den gjensidige påvirkningen foregår først og fremst i familiesystemet, men også i systemer som barnehage, skole, vennemiljø og samfunnet i sin helhet (Frøyland, 2017, s. 21). Funnene i denne studien viser at barnevernsansatte med familieterapeutisk bakgrunn er opptatt av nettopp systemet rundt og at ikke problemet i familien ligger hos et enkelt familiemedlem. Informantene har derfor fokus på familiesamtaler slik at man får samlet familien og snakket om det som er utfordrende for å kunne skape en varig endring. Frøyland (2017) sier at det er viktig å tro at klientene har kompetanse til å være med i vurderingen av sitt eget beste. Noen ganger er de ansatte eksperter som må vite mye om andres liv, for eksempel ved en omsorgsovertakelse. Til tross for at man er sikre på at klientenes foreldrekompentanse for tiden ikke er god nok, har man en tro på deres kompetanse til å være med og vurdere egen livssituasjon (s. 83). Nettopp dette opplever jeg kommer fram i funnene når det snakkes om hvor viktig det er for informantene å samle familien og være åpent nysgjerrig på hva hvert familiemedlem opplever og tenker. Frøyland (2017) skriver at sirkulær tenkning gir flere muligheter til løsning (s. 23) slik funnene i dette prosjektet også bekrefter.

5.1.1 Foreldrekonflikt som utfordring i familiesamtaler

I funnene kommer det fram at foreldrekonflikt er noe som oppleves utfordrende i møte med familier i barnevernstjenesten. Særlig utfordrende er det dersom man skal ha en familieterapeutisk praksis. Dersom det er høy foreldrekonflikt i en familie viser funnene at familiesamtaler ikke vil være nyttig. Dette handler både om å skjerme barna, men også om at foreldrene ikke klarer å se seg selv og sin rolle. Foreldrekonflikter innebærer en rekke risikofaktorer for barn, blant annet depresjon, angst, atferdsproblemer, rusmisbruk og lavere skoleprestasjoner enn andre (Sudland & Neumann, 2021). Det er derfor viktig både for de

barnevernsansatte og familiene å få dempet konflikten slik at man får dempet disse risikofaktorene.

Foreldrekonflikter tar ofte opp mye ressurser hos barnevernsansatte uten at man kommer noen særlig vei (Bala et al., 2010). Studier viser at å jobbe med foreldre i konflikt er utfordrende og krevende, og balansen mellom å ha fokus på barnet og foreldrene blir vanskelig (Olkowska et al., 2020). Funnene mine viser at når man skal jobbe med familien som system, har man også en tanke om at medlemmene må være likeverdige, og at man da må behandle hverandre med respekt og ville hverandre vel. Når foreldrene ikke klarer dette, blir det viktig å jobbe med foreldrene hver for seg slik at man på sikt kan komme seg dit. Funnene viser at det alltid er et ønske om å komme seg til punktet hvor man kan ha familiesamtaler nettopp fordi det er en opplevelse av at den beste jobben blir gjort når man jobber med hele systemet samlet. Det blir viktig å ikke sette i verk familiesamtaler før familien er klare for dette da det kan ødelegge mer enn det er til hjelp.

Foreldrekonflikt er også krevende for barnevernsansatte å jobbe med fordi de faller på to lovverk; barnevernsloven og barneloven (Kvello, 2015, s. 368). Barnevernstjenesten kan ikke bestemme hvor barna skal bo, men samtidig har de en overordnet oppgave om å identifisere omsorgssvikt og legge til rette for at barn og unge som «lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid» (barnevernsloven, 2023, § 1-1). Dette kan innebære at barnevernstjenesten vurderer at foreldrekonflikten er så skadelig for barnet at det ikke lenger kan bo hos foreldrene sine (Kvello, 2015, s. 368). Funnene i denne studien viser også dette og at i noen situasjoner må ting stoppes uten at man kan være for undrende og nysgjerrig. Funnene viser at man må sette noen grenser og rammer når man ser at noe kan være skadelig for barna. Det skal være tydelig for foreldrene at man har kommet til barnevernet, og barnets beste skal være i fokus.

Barnevernsansatte skal informere foreldre om hvordan konflikten kan være skadelig for barnet, hjelpe dem til å fokusere på barnets beste og finne løsninger seg imellom for å sikre dette (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2013). Barnevernsansatte er ikke pliktig til å mekle mellom foreldre, men det anbefales at barnevernet tilbyr tjenester for å moderere foreldrekonflikten (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2013). Slike samtaler kan ofte være nyttig å ta hver for seg nettopp fordi man ikke kan ha foreldrene i samme rom. Foreldrene vil ikke være mottakelig for informasjon og råd, men heller fokusere på hva den andre foreldereren gjør galt. Funnene viser at det blir viktig å se an situasjonen i nye

saker for å se om det vil være hensiktsmessig å ha familiesamtaler. Dette må vurderes etter hvert og kan ikke gjøres i første møte med familien. Målet er alltid å komme dit, men dersom man ikke klarer dette viser funnene at det likevel er viktig å bringe inn det systemiske i individualsamtaler med de ulike familiemedlemmene. Måten dette gjøres på kan for eksempel være ved å bringe andre familiemedlemmer inn i rommet ved å spørre «hva tror du mor/far/bror/søster ville sagt?».

5.2 Familiemedlemmenes ulike perspektiv på samme hendelse og viktigheten av å høre den enkeltes stemme og opplevelse

Paulsen og Studsrød (2019) skriver at barnevernet skal jobbe med utgangspunkt i barnets behov og med barnet i sentrum (s. 25). I funnene kommer det fram hvor viktig det er å få snakket med barna for å få høre deres opplevelse av familiesystemet de er en del av. Funnene viser at foreldrene ofte blir overrasket over hvordan barna deres tenker om måten de lever på, og spør gjerne ikke hvordan barna har det, men tenker seg til hva de tror.

Familiemedlemmene kan oppleve samme hendelse svært ulikt, selv om de tror at de opplever dette likt. Det er nettopp på grunn av dette viktig å sette ord på de ulike forståelsene og opplevelsene for å kunne jobbe videre med familien og de utfordringene de har. Det kommer fram i funnene at det derfor er svært viktig å få fram barnets stemme, og ikke kun hva foreldrene tror barna mener er vanskelig. Funnene viser at det snakkes både med familiemedlemmene hver for seg, men også samlet. Det kommer på denne måten fram nyttig informasjon om hva barnet mener og opplever, noe som er viktig for å kunne avgjøre hvilke tiltak som blir riktig for familien videre. Det foreldrene ser på som den største utfordringen kan være helt ulikt fra det barnet opplever, og slik som Paulsen og Studsrød skriver over er det barnevernets jobb å ta utgangspunkt i barnets behov og ha barnet i sentrum. Funnene viser at ved å bruke en familierapeutisk praksis forstår familiemedlemmene hverandre bedre og blir observante på ting de ikke visste om hverandre, noe som på sikt kan være med på å endre systemet de alle er en del av.

Von Bertalanffy (1968) beskriver et system som en «samling av elementer som står i en gjensidig relasjon» (s. 55). Menneskelige systemer viser ofte sirkulær interaksjon hvor det hele tiden foregår gjensidige, sirkulær feedback mellom medlemmene (Jones, 1996, s. 29). Tilbakemeldingene som et individ mottar fra en annen, påvirker tilbakemeldingen som gis

tilbake. Ingen av individene har kontroll over hverandre, familien har ikke «forårsaket» individets problem, eller omvendt, og systemet henger sammen i et sirkulært samspill (Frøyland, 2017, s. 21). Problemene er med andre ord ikke et resultat av noe inni mennesker, men av det som skjer i samhandlingen mellom mennesker. Av dette følger at individrettede tiltak er nytteløse. For eksempel vil problemene til en ungdom som får et hjelpetilbud utenfor sin familie og sitt skolemiljø, gjenoppstå straks vedkommende returnerer (Halvorsen, 2023, s. 282). Funnene viser at ved å gjøre foreldrene kjent med hva barna opplever som mest utfordrende vil dette bidra til en større forståelse for familiesystemet og det vil være mer tydelig hva som trengs å endres. Det vil ikke være til noen nytte om foreldrene samarbeider med barnevernstjenesten om å sette inn tiltak som skal hjelpe mot noe barna selv ikke opplever som et problem, når det er barnas behov som skal være utgangspunkt. Dersom barna har utfordrende atferd vil ikke denne heller bedre seg dersom foreldrene ikke er klar over hva som oppleves som vanskelig for barna og hvordan de som familiesystem kan endre seg. Det blir viktig å ikke se barnet som sydebukken og grunnen til at familien har utfordringer. I funnene framkommer det at ved å samle familiene og snakke om utfordringene opplever barna i mindre grad å være sydebukken eller at ting er deres feil. Særlig kommer det fram i funnene hvor viktig det er at man fortsetter å jobbe med hele familien etter at et barn for eksempel får en diagnose. Slik som Halvorsen (2023) skriver kan man ikke kun sette inn tiltak i forhold til barnet, men systemene barnet er en del av må også endre seg for at ting skal bedres.

5.3 Muligheter og utfordringer med familierapeutisk praksis i en barnevernsfaglig kontekst

Frøyland (2017) skriver at den systemiske retningen ble utviklet nettopp fordi fagpersoner opplevde at de stod fast når de jobbet på en individrettet måte. De trengte derfor nye måter å tenke på som kunne gi bedre resultater. De oppdaget at når man står fast i problemer, hang det ofte sammen med at man hadde et for lineært perspektiv (s. 23). Dette samsvarer med funnene i dette forskningsprosjektet da disse viser at man er mer opptatt av å se muligheter, løfte blikket og være åpent nysgjerrig etter at man har tatt en familierapeutisk utdanning. Hele systemet brukes i samtalene og man prøver å se situasjoner og hendelser fra flere vinkler uten å låse seg til en hypotese. Man kan ha hypoteser om hvordan ting er, men når man får utforske med familiemedlemmene både samlet og hver for seg, kan det vise seg at hypotesene ikke

stemmer. Å kunne forkaste hypoteser som ikke stemmer er en svært viktig del i barnevernstjenestens arbeid for å kunne belyse barnets helhetlige omsorgssituasjon. Det samme framkommer i Cecchin et al., (1992) hvor han skriver at på samme måte som det er umulig å la være å kommunisere, er det også umulig å ikke ha en hypotese. Så lenge terapeuten ikke forelsker seg i hypotesen, finnes det ikke noe gyldig argument som hindrer ham fra å bygge en hypotese. Terapeuten må likevel være villig til å forkaste ideen når den ikke lengre er nyttig (s. 10). Torsteinsson (2019) trekker fram at dette også ligger implisitt i begrepet sirkularitet, som uttrykker nødvendigheten av at hypotesene forteller om en sammenheng hvor alle familiemedlemmene er involvert. All atferd, alle handlinger må ses i lys av den konteksten de eksisterer i, de representerer ikke egenskaper ved de individuelle familiemedlemmene. Interaksjonsmønstre, både slik de fremtrer og blir beskrevet, kan danne grunnlag for nye hypoteser. Poenget blir at de må være passe forskjellig fra familiens egne hypoteser, slik at de kan danne grunnlag for ny mening og ny handling i familien (s. 31).

5.3.1 Den familieterapeutiske tenkningen med i alt

Funnene viser at den familieterapeutiske tenkningen er med i alt arbeidet som gjøres i barnevernstjenesten. Alt påvirker hverandre og henger sammen, og dette er informantene opptatt av. Funnene viser også at barnevernsansatte får til et bedre samarbeid med familien, og ser muligheter med dem der andre kan se håpløshet. Barnevernet er ofte preget av et normativt kunnskapsfelt hvor verdiene i samfunnet gjenspeiles og hva som kjennetegnes en god oppvekst og godt foreldreskap (Storhaug & Kvaran, 2019, s. 136). Barnevernet har blitt kritisert for å ha en idealisert familieforståelse hvor kjernefamilien og middelklasseverdier blir brukt som målestokk når man vurderer familierelasjoner og barneoppdragelse (Johner & Durst, 2017). Ut ifra funnene virker det som at man ved å ha en familieterapeutisk praksis i større grad unngår disse fellene. De barnevernsansatte virker nysgjerrig på hva som er utfordringene til den enkelte familie de er i kontakt med og ikke minst hva som er ressursene og hva som vil være gode tiltak for akkurat dem uten å la seg farge for mye av normene i samfunnet. Samtidig er alle barnevernsansatte mennesker som har med seg erfaringer og forforståelser som vil prege måten man forstår familier og andre utfordringer ut ifra. I funnene kommer det fram at de ansatte er bevisste på hva de selv bringer med seg inn i møter med familier og hva deres forforståelse er.

Barnevernsansatte skal sammen med familien jobbe for å finne konkrete og alternative måter å forhold seg til problemskapende forhold på. Gjennom arbeidet skal man fokusere på

ressurser hos den enkelte og i omgivelsene (Herberg & Kvaran, 2019, s. 49). Funnene viser at man ikke kan reindyrke noe i møte med familiene. Måten man møter familiene på må være ut ifra hva utfordringene er, og hva familiene trenger. Man jobber hele tiden systemisk, men i ulik grad. Å jobbe i barnevernet er komplekst og det er sjelden man møter avgrensede og veldefinerte problemer som kan møtes med standardiserte løsninger (Vindegg, 2009, referert i Storhaug & Kvaran, 2019, s. 139). Når familienes problemer er så komplekse, krever det og et mangfoldig kunnskapsgrunnlag. Storhaug og Kvaran (2019) skriver at det kreves helhetlige intervensjoner rettet mot ulike deler av familiens livssituasjon når det kommer til tiltak rettet mot komplekse problemer (ss. 139-140). Funnene viser at gjennom en familierapeutisk praksis og tenkning i arbeidet blir man opptatt av å se ressursene i familiene. Ting blir mindre fastlåst og samarbeidet blir bedre. Som Herberg og Kvaran (2019) skriver blir det viktig å finne konkrete og alternative måter å forholde seg til problemskapende forhold på (s. 49), og i det som framkommer i funnene i dette forskningsprosjektet kan det virke som at en familierapeutisk praksis kan være veien å gå for å kunne oppnå dette. Å reindyrke noe når man jobber med familier og mennesker generelt kan være vanskelig nettopp fordi mennesker er komplekse og ikke er laget med en bruksanvisning. Utfordringene man møter i mange av familiene i barnevernet kan ofte ligne på hverandre, men hver familie har noe unikt med seg. Det å kunne tilpasse måten man jobber med mennesker på, men samtidig ha den familierapeutiske praksisen i bunn er det som framkommer i mine funn.

5.3.2 Barnevernet som både hjelpeinstans og kontrollør

Makt i barnevernet er et viktig aspekt som de ansatte må ha med seg i sitt arbeid. Barnevernet sitt arbeid styres av lover og forskrifter, og nettopp på grunn av dette legges det føringer for hvordan arbeidet skal gjennomføres (Nordstoga, 2019, s. 84). Funnene viser at dette gir utfordringer i forhold til en familierapeutisk praksis. Selv om det er ønskelig å følge familien der de er må man også få til endring. Noen ting må stoppes og man har ikke tid til å bare følge familien. Her kommer det også fram at man må være bevisst på når man bruker familierapeutisk praksis og ikke. Dette er litt annerledes enn det som kommer fram tidligere hvor det snakkes mye om at tenkningen og praksisen er med i alt. Skillet handler nok om at man må sette noen rammer for enkelte situasjoner og med enkelte familier hvor man må stoppe opp og være tydelig på at det nå ikke er familierapeutisk praksis som blir det rette. Funnene viser at det er viktig at familien er klar over at de er kommet til barnevernet, og ting ikke bare kan få gå sin gang. Det er ikke det som er barnevernets mandat. I de tøffeste sakene hvor makten og kontrollen kanskje blir mest tydelig virker det vanskelig å bruke

familieterapeutisk praksis. I disse tilfellene virker det som at det kan bli vanskelig fordi man må ha en mer lineær tankegang enn hva som er ønskelig i en familieterapeutisk praksis. Funnene viser at dette kan oppleves litt uforenelig, og at det er derfor det framkommer at det er vanskelig å bruke denne praksisen i enkelte situasjoner. På sikt virker det likevel alltid som et mål med en familieterapeutisk praksis.

Barnevernstjenesten har i sin rolle makt til å definere hva som er godt nok (Nordstoga, 2019), og det kommer fram i funnene at det er annerledes å møte en familieterapeut i barnevernet enn som et privat tilbud man har ønsket selv. Å være i barnevernet er ofte ikke et valg fra familiens side, og barnevernet er pliktig til å undersøke om den helhetlige omsorgssituasjonen til barnet er tilstrekkelig. Dette kan gjøre det utfordrende å ha en familieterapeutisk praksis. Familieterapi og veiledning er vanskelig å gi til noen som ikke er mottakelig for eller ønsker det. Som Pedersen (2023, s. 68) sier kan man som barnevernsansatt bli usikker på om klientene er enige med barnevernets forståelse og vurderinger, eller om de sier ja til tiltak uten at de egentlig ser nytten av dette i frykt for konsekvensene av å si nei. Også i lys av rollen som familieterapeut møter man på et maktperspektiv. Familieterapeutens private og personlige verdier og erfaringer vil påvirke klienten (Jensen, 2019, s. 80) og terapeuten bør være åpen for muligheten for at det kan foreligge maktforskjeller som kan virke inn på både klientsystemet og den terapeutiske relasjonen (Bertrando, 2019, s. 144). Funnene viser at de ansatte er svært bevisste den makten de har gjennom sin rolle, og hva de bringer med seg inn i møter med familiene.

5.3.3 utfordringer i å samarbeide systemisk med andre instanser

Ofte i barnevernstjenestens arbeid trengs det tverretattlig samarbeid mellom instanser som skole, NAV, skolehelsetjenesten, BUP, kriminalomsorgen osv. (Storhaug & Kvaran, 2019, ss. 139-140). I funnene kommer det fram at dette kan være krevende ut ifra en familieterapeutisk praksis. Samarbeid med andre kan gjøre at hver enkelt instans blir veldig opptatt av sitt felt og hvordan barnet er i forhold til dette. Funnene viser at det mangler en mer helhetlig tenkning blant instansene, og at det fort kan bli et dårligere tilbud til de familiene og barna som har sammensatte vansker. Barna sendes ofte til flere ulike instanser, og funnene viser at det er lite samarbeid mellom disse. I barnevernsloven (2023, § 15-8) står det at barnevernstjenesten skal samarbeide med offentlige instanser og andre tjenesteytere dersom samarbeidet er nødvendig for å gi barnet et helhetlig og samordnet tjenestetilbud. Selv i loven er det fokus på et helhetlig tilbud, men slik det framkommer i funnene er det vanskelig å få til i praksis. Dette

handler ikke alltid om instansen, men vel så ofte om personene man møter i de ulike instansene. Noen mennesker har automatisk et mer helhetlig og systemisk blikk, mens andre fokuserer mest på sitt område.

5.4 Funn opp mot tidligere forskning

Funnene mine samsvarer godt med det jeg har funnet i tidligere forskning. Hovedfunnene mine viser at informantene opplever familierapeutisk praksis som en klar fordel i sitt arbeid i barnevernstjenesten, men at det i noen situasjoner vil være utfordrende og ikke mulig før de eventuelt har fått kommet et stykke på vei med familien.

I en artikkel fra Syrstad og Ness (2021) utforskes muligheten for en systemisk tilnærming i støtten til foreldre hvor barna er plassert i offentlig omsorg. Funnene tydet på at foreldrene opplevde seg mindre dømt fra terapeutene på familievernkontoret enn fra barnevernsansatte. Selv om det kunne være utfordrende, fant de systemiske terapeutene en systemisk tilnærming nyttig for å hjelpe foreldrene med å utvikle retning og skape mening i livet. Dette samsvarer godt med funnene i min studie. Til tross for at det kan være utfordrende i enkelte saker å ha en familierapeutisk praksis er det mest fremtredende funnet at det er en klar fordel å ha denne kunnskapen i møte med familier.

En annen studie jeg ønsker å trekke fram er fra 2020 av Syrstad og Slettebø. Her avdekkes utfordringer barnevernet møter på grunn av deres dobbeltrolle da de på den ene siden tar barna ut fra familien, og på den andre siden tilbyr foreldrene støtte. Funnene mine viser at det oppleves som en klar fordel å ha den systemiske tankegangen med seg i alt arbeid, men samtidig som barnevernet skal hjelpe har de og en makt- og kontrollrolle. Det framkommer i funnene at det i enkelte saker må settes noen grenser og tas noen grep for å sikre at barn ikke lever i situasjoner som kan være skadelig for deres helse og utvikling. Et av grepene som kan tas er å flytte barn ut fra familien. Dersom dette skjer kan det bli svært vanskelig for foreldrene å motta hjelp og støtte fra den samme instansen som de opplever har tatt fra dem barnet. Det må da finnes alternative måter å tilby familien støtte på, for eksempel ved at man har et barn- og familieteam som jobber i tilknytning til barnevernstjenesten.

I en studie fra Feyling og Øfsti (2023) prøver de å belyse foreldrenes erfaringer og få innsikt i hva som kan hemme eller fremme et samarbeidsklima mellom barnevern og foreldre. Målet

om å beskytte barn mot vold vektlegges framfor veien til målet, noe som kan være et hinder i å nettopp nå målet om å beskytte barn fra dette. De hevder at barnevernet trenger bevissthet og kritisk refleksjon rundt diskursive sannheter og idealer i barnevernet, slik at det kan bli mulig å få øye på utilsiktede negative konsekvenser av disse. Barnevernet trenger også tilgang til diskurser som kan utfordre et individorientert barneperspektiv i saker med mistanke om vold, og åpne opp for å se foreldre og barn i en relasjonell sammenheng også når barnet kan vise seg å ha et beskyttelsesbehov (Feyling & Øfsti, 2023). Funnene i min studie viser at de ansatte er opptatt av å ha den systemiske tankegangen med seg i alt og å hele tiden se barna som en del av en større relasjonell sammenheng. De er opptatt av foreldrene og familien, men også andre arenaer hvor barna tilbringer mye av livet sitt. Det framkommer i funnene mine at det er viktig å se på den relasjonelle sammenhengen når barn ikke har det bra, og hvordan man kan endre systemet som barnet er en del av. Funnene viser viktigheten av å være åpent nysgjerrig, og prøve å se sammenhengen i hva som er utfordringen i familien ut ifra hvert familiemedlem sitt perspektiv.

Feyling og Øfsti (2023) skriver og om at det å ha posisjon som «mistenkt» og «kontrollør» er utfordrende for et samarbeid, og skamreaksjoner kan være sentrale i foreldrenes kontakt med barnevernet når det er mistanke om vold mot barn. Dynamikken av emosjonelle responser mellom foreldre og barnevern har potensiale til å forsterkes i et maktspill, hvor begge parter, til tross for svært ulike maktposisjoner, opplever seg misforstått og avvist. Praksis bør anerkjenne kompleksiteten i en slik dynamikk (Feyling & Øfsti, 2023). Dette stemmer godt overens med funnene i min studie hvor det kommer fram at de ansatte er tydelig på at familiene skal vite at de har kommet til barnevernet. Det er også en bevissthet rundt at de barnevernsansatte kan ha makten til å definere hva som er god nok omsorg og ikke. Dette gjør at maktforholdet mellom den ansatte og foreldrene alltid vil være skeivt, og kan bidra til at et samarbeid vil være vanskelig nettopp på grunn av dette. Noen foreldre vil gjøre alt og være svært samarbeidsvillige pga. frykt, mens andre kan bli sinte og få sterke reaksjoner på grunn av det samme. Funnene mine viser at dette er noe de ansatte har med seg og er oppmerksomme på i sitt arbeid.

Bingle og Middleton (2019) forsket på å vurdere effekten av å introdusere den systemiske tilnærmingen til barnevernspraksis gjennom forum for gruppe-reflekterende tilsyn. Funnene viste at sosialarbeiderne brukte hypoteser for å legge fram ideer om en familie formet av systemiske prinsipper. Samtidig viste funnene at sosialarbeiderne var begrenset av lineær

tenkning. Det viste at det kan være utfordrende å innta en systemisk holdning og bruk av systemiske begreper og teknikker i barnevernet (Bingle & Middleton, 2019). Nettopp dette framkommer også i mine funn som den største utfordringen med familierapeutisk praksis i barnevernstjenesten. Funnene viser at i enkelte situasjoner må man innta en lineær holdning til utfordringen man står ovenfor og må stoppe enkelte handlinger hos foreldrene for at barnets beste skal bli ivaretatt. Dette er vanskelig å forene med en familierapeutisk praksis, og det oppleves at det ikke blir rom til å utforske på samme måte som man kunne gjort i et terapirom.

6. Oppsummering og avslutning

I dette kapittelet vil det komme en avslutning og en oppsummering av mine funn. Jeg vil si noe om implikasjoner for praksis og implikasjoner for forskning. Deretter vil jeg si kort om mulige svakheter ved studien før jeg kommer med en avsluttende kommentar.

6.1 Oppsummering av funn

Hensikten med denne studien var å se på fordelene og ulempene med en familierapeutisk praksis i en barnevernkontekst. Min problemstilling var: «*Hva erfarer barnevernsansatte er fordeler og ulemper med en familierapeutisk praksis i deres arbeid?*». For å finne svaret på dette intervjuet jeg fire barnevernsansatte som er utdannet familierapeuter i kvalitative semi-strukturerte intervju. Datainnsamlingen ble drøftet opp mot systemisk teori, foreldrekonflikt, makt og lover, samt tidligere forskning. Funnene kan gi et innblikk i hva som oppleves som fordeler og ulemper med familierapeutisk praksis i en barnevernkontekst.

Funnene mine viser at en familierapeutisk utdanningsbakgrunn kan gi klare fordeler til hvordan man kan møte familier i barnevernstjenesten og hvordan man kan jobbe med dem for å best mulig klare å belyse barnets omsorgssituasjon. Informantene forteller at de er nysgjerrig og opptatt av å se barnet som en del av en større helhet og et system. De har få sannheter, og utforsker flere mulige hypoteser i familiene de møter. Familiesamtaler trekkes fram som et viktig redskap, og noe som skiller dem fra andre barnevernsansatte som ikke har den samme utdanningsbakgrunnen. Her forteller informantene at de får viktig informasjon fra alle familiemedlemmene og at dette kan være et redskap som virkelig kan bidra til å skape endring for hele familien.

Samtidig sier informantene at det i enkelte tilfeller blir viktig å sette foten ned og få stoppet det som trengs å stoppes slik at barn ikke blir utsatt for noe som kan skade deres helse og utvikling. Her kan det være krevende for dem å ha med seg den familierapeutiske praksisen da de opplever at de må mer inn i en lineær tankegang for å få stoppet skadelige handlinger. I noen tilfeller forteller informantene at det nesten ikke er mulig å ha en familierapeutisk praksis, og at de må være svært bevisst om de skal gjøre dette. De trekker fram at dette særlig gjelder i de familiene hvor det er store foreldrekonflikter eller en av foreldrene er psykisk syk. Likevel har de alltid et ønske om å komme dit at de kan jobbe familierapeutisk med

familiene, og forteller at de alltid har med seg den familierapeutiske tenkningen i alle deler av sitt arbeid.

6.2 Implikasjoner for forskning

Det er særlig tre områder jeg opplever som interessante for videre forskning. Disse er:

Forskning på hvordan familier opplever det å bli møtt av barnevernsansatte med en familierapeutisk praksis. Opplever disse familiene møte med barnevernstjenesten annerledes enn de familiene som blir møtt av barnevernsansatte som ikke har denne bakgrunnen?

Videre forskning på foreldrekonflikt i en barnevernsskontekst. Informantene mine trekker fram at det kan være vanskelig å jobbe med familier hvor det er stor foreldrekonflikt.

Forskning på hva som skal til for å få et mer helhetlig tilbud for familier i møte med offentlig instanser og tjenester. Informantene mine snakker om at det kan være krevende å jobbe og tenke systemisk i møte med andre instanser. Kanskje kunne en større satsning og fokus på familierapeutisk kunnskap og systemteori hjulpet tjenestene til å bli bedre og ha et mer helhetlig fokus for familiene de skal hjelpe.

6.3 Implikasjoner for praksis

Studien min kan være et bidrag til barnevernsfeltet når det kommer til hvordan barnevernsansatte møter barn og deres familier. Studien kan gi økt bevissthet rundt en familierapeutisk praksis og si noe om hva som er fordelene og ulempene med denne praksisen i denne arbeidskonteksten. Dette kan gi et innblikk i hvor viktig familierapeutisk praksis kan være for barnevernsfeltet og at det kan være et viktig kunnskapsområde å satse videre på framover.

6.4 Mulige svakheter ved studien

På grunn av studiens begrensede omfang og utvalg, er det ikke mulig å generalisere funnene. Dette kan være en svakhet med studien, men er samtidig en del av det å velge en kvalitativ tilnærming.

En annen svakhet er at tre av informantene jobbet med undersøkelse og tiltak i barnevernstjenesten, mens en av informantene jobbet med barn som er plassert i fosterhjem. Dette kan skape begrensninger for studien da dette var noe som gjorde at den siste informanten ikke helt hadde den samme konteksten som de andre. Samtidig utvider dette jobbkonteksten, som igjen kan gjøre informantgrunlaget mer relevant.

Det kan også være en svakhet for studien at jeg forsker i eget arbeidsfelt. Jeg er selv ansatt i barnevernstjenesten og er utdannet familieterapeut. Dette er noe jeg har forsøkt å være oppmerksom på, men det er likevel vanskelig å svare på om jeg har klart å være så nøytral som jeg har ønsket.

6.5 Avsluttende kommentarer

Da jeg startet på mitt første år med videreutdanning i familieterapi hadde jeg ingen tanker om å ta master etter de to første årene. Likevel fant jeg feltet så spennende at jeg ikke kunne se for meg å ta en mastergrad i noe annet. Derfor hoppet jeg i det, uten at jeg var helt klar over hva jeg hadde begitt meg ut på. På slutten ble jeg usikker på om jeg ville klare å levere til tidsfristen, men her sitter jeg med en ferdigskrevet masteroppgave.

Det er fint å tenke tilbake på hva jeg har erfart og lært både gjennom disse fire årene, og ikke minst gjennom denne studien. Arbeidet med studien har gjort meg mer bevisst i min arbeidshverdag på hvordan jeg kan bruke min kompetanse, og hvor mye jeg allerede bruker den. Jeg har blitt enda mer oppmerksom på hvor viktig det er å se helheten rundt familiene og barna jeg møter i barnevernstjenesten. Samtidig har jeg og funnet ut hva som kan være utfordrende med en familieterapeutisk praksis i nettopp denne konteksten som er barnevern. Det er lover som skal følges, og barnevernstjenesten er preget av normative føringer og med en lineær tankegang. Likevel ser jeg på det å ha familieterapi med seg i denne konteksten som positivt.

Det har vært krevende å både være fersk innenfor barnevernsfeltet og skrive en masteroppgave samtidig. Å jobbe i barnevernet er krevende i seg selv, og ofte preges det av stor saksmengde og liten tid. Det er høye krav til dokumentasjon, og til tider har det følt som at jeg har skrevet en bachelorgrad på jobb før jeg skal hjem å skrive på masteroppgaven. Det har med andre ord vært lite tid til noe annet i livet mitt det siste året. Likevel er jeg svært stolt over at jeg har klart å skrive denne masteroppgaven og jeg er takknemlig for alt disse årene har lært meg. Nå ser jeg fram til å kunne fokusere på jobben min barnevernstjenesten, og hvordan jeg kan møte og hjelpe familiene der på en best mulig måte.

Referanser

- Bala, N., Birnbaum, R., & Martinson, D. (2010). One Judge for One Family: Differentiated Case Management for Families in Continuing Conflict. *Canadian Journal of Family Law, Vol 26(2)*, s. 395. <https://commons.allard.ubc.ca/can-j-fam-l/vol26/iss2/4/>
- Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2013). *Forholdet mellom barnevernloven og barneloven - Barnevernstjenestens rolle der foreldrenes konflikter går ut over barnets omsorgssituasjon*. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.
- Barnevernsloven. (2023). *Lov om barnevern (LOV-2021-06-18-97)*. Lovdata. https://lovdata.no/dokument/NLO/lov/1992-07-17-100#KAPITTEL_1
- Bateson, G. (1972). *Steps to an Ecology of Mind: Collected Essays in Anthropology, Psychiatry, Evolution and Epistemology*. Jason Aronson Inc.
- Bertrando, P. (2019). Systemisk familieterapi, Milano-skolen. I L. Lorås, & O. Ness, *Håndbok i familieterapi* (ss. 139-153). Fagbokforlaget.
- Bingle, L., & Middleton, A. (2019). From doing to being: the tensions of systemic practice in social work - group reflective supervision in child protection. *Journal of Family Therapy*, ss. 384-406. doi:<https://doi.org/10.1111/1467-6427.12256>
- Braathen, L. U. (2009). *Familieterapeut i barnevernet - en balansekunst*. [Masteroppgave, Diakonhjemmet Høgskole]. VID:Open. <https://vid.brage.unit.no/vid-xmlui/bitstream/handle/11250/226822/Masteroppgave2013LiseMBraathen.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Bufdir. (2022). *Barnevernsstatistikk*. Bufdir: <https://www.bufdir.no/statistikk-og-analyse/barnevern>
- Cecchin, G., Lane, G., & Ray, W. A. (1992). *Irreverence: A Strategy for Therapists' Survival*. Taylor & Francis Group.
- Christiansen, Ø., & Kojan, B. H. (2023). Beslutningslandskapet i barnevernet. I Ø. Christiansen, & B. H. Kojan, *Beslutninger i barnevernet* (2. utg., ss. 15-16). Universitetsforlaget.

- de Flon, H. (2019). Hva er familierapi? I L. Lorås, & O. Ness, *Håndbok i familierapi* (ss. 15-23). Fagbokforlaget.
- Feyling, T., & Øfsti, A. (2023). Den dagen barnevernet ringte... En kvalitativ undersøkelse av foreldres opplevelser i møte med barnevernet ved mistanke om vold mot barn. *Tidsskriftet Norges Barnevern, Vol. 100(1)*, ss. 54-73.
doi:<https://doi.org/10.18261/tnb.100.1.5>
- Flynn, K. (2019). Social work reframed? The experiences of social workers applying systemic ideas in child protection. *Journal of Family Therapy*, ss. 465-485.
doi:<https://doi.org/10.1111/1467-6427.12270>
- Foucault, M. (1982). The Subject and Power. *Critical Inquiry, Vol. 8(4)*, ss. 777-795.
<https://www.jstor.org/stable/1343197>
- Frøyland, L. (2017). *Systemisk samtale* (3. utg.). Fagbokforlaget.
- Grønmo, S. (2016). *Samfunnsvitenskapelige metoder* (2. utg.). Fagbokforlaget.
- Halvorsen, T. (2023). *Teorier i moderne barnevern*. Fagbokforlaget.
- Haugland, R. (2007). *Med makt til å krenke. Om makt, avmakt og motmakt i en konfliktfylt barnevernssak*. Gyldendal akademisk.
- Herberg, E. B., & Kvaran, I. (2019). Barnevernspedagogutdanningen og profesjonsutøvelsen i historisk perspektiv. I I. Studsrød, V. Paulsen, I. Kvaran, & K. Mevik, *Barnevernspedagog* (ss. 39-53). Universitetsforlaget.
- Jacobsen, D. I., & Thorsvik, J. (2001). *Hvordan organisasjoner fungerer*. Fagbokforlaget.
- Jensen, P. (2009). *Ansikt til ansikt* (2. utg.). Gyldendal akademisk.
- Jensen, P. (2019). Resonanskartet i familierapeutisk praksis. I L. Lorås, & O. Ness, *Håndbok i familierapi* (ss. 79-93). Fagbokforlaget.
- Jevne, K. S. (2017). *Barnevernssaker med foreldrekonflikter. Forhandlinger om problemforståelser og handlingsrom når det er bekymringer for barn som har to hjem (Ph.D)*. Universitetet i Oslo.

https://www.researchgate.net/publication/323029436_Jevne_K_S_2017_Barnevernssaker_med_foreldrekonflikter_Forhandlinger_om_problemforstaelser_og_handlingsrom_nar_det_er_bekymringer_for_barn_som_har_to_hjem_PhD_Universitetet_i_Oslo_Oslo

Johner, R., & Durst, D. (2017). Constructing Family from a Social Work Perspective in Child Welfare: A Juggling Act at Best. *Journal of Comparative Social Work*(12), ss. 4-37. doi:<https://doi.org/10.31265/jcsw.v12i1.145>

Jones, E. (1996). *Familieterapi i systemisk perspektiv: Udviklingstendenser inden for systemisk terapi efter Milano-modellen*. Dansk psykologisk Forlag.

Kojan, B. H., & Christiansen, Ø. (2023). Å fatte beslutninger i barnevernet. I Ø. Christiansen, & B. H. Kojan, *Beslutninger i barnevernet* (2. utg., ss. 19-37). Universitetsforlaget.

Koppang, L. H. (2019). *Familieterapeuten i en barnevernkontekst*. [Masteroppgave, VID Vitenskapelige høyskole]. VID:Open. <https://vid.brage.unit.no/vid-xmlui/bitstream/handle/11250/2625273/KoppangLivHeidi.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg.). Gyldendal Akademisk.

Kvello, Ø. (2015). *Barn i risiko* (2. utg.). Gyldendal akademisk.

Marthinsen, E., & Lichtwarck (Red.), W. (2013). *Det nye barnevernet*. Universitetsforlaget.

Mason, J. (2017). *Qualitative Researching* (3. utg.). SAGE.

Mauthner, M., Birch, M., Jessop, J., & Miller, T. (2002). *Ethics in Qualitative Research*. SAGE Publications Ltd.

NESH. (2021). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora*. De nasjonale forskningsetiske komiteene. [Forskningsetikk.no](https://www.forskningsetikk.no): <https://www.forskningsetikk.no/ressurser/publikasjoner/retningslinjer-nesh/>

- Ness, O., & Syrstad, E. (2019). To Navigate the Normative and the Not-Normative Family Therapists Negotiating Their Professional Identities with Parents Whose Children are Placed in Public Care. *Contemporary family therapy*, ss. 201-210.
doi:<https://doi.org/10.1007/s10591-019-09491-z>
- Nilsen, W., Skipstein, A., & Gustavson, K. (2012). *Foreldrekonflikt, samlivsbrudd og mekling: Konsekvenser for barn og unge*. Folkehelseinstituttet.
<https://www.fhi.no/globalassets/dokumenterfiler/rapporter/2012/rapport-2012-foreldrekonflikt-samlivsbrudd-og-mekling-konsekvenser-for-barn-og-unge-pdf.pdf>
- Nordstoga, S. (2003). ... *det er så personavhengig: om barnevernarbeiderens personlige makt*. Høyskoleforlaget AS.
- Nordstoga, S. (2019). Refleksjon kan være så mangt - om barnevernspedagogen som reflektert profesjonsutøver. I I. Studsrød, V. Paulsen, I. Kvaran, & K. Mevik, *Barnevernspedagog* (ss. 79-94). Universitetsforlaget.
- Olkowska, A., Paćuka, A., & Jevne, K. S. (2020). "Å gå i spagaten". *Familieveilederes erfaringer og utfordringer i arbeid med foreldrekonflikter i barnevernstjenesten*. Idunn. <https://www.idunn.no/doi/10.18261/issn.0807-7487-2020-04-04>
- Olssen, S. (2021). "Hvilke behov hadde vi egentlig?" - Foreldres opplevelse knyttet til å være mottakere av hjelpetiltaket råd og veiledning. [Masteroppgave, OsloMet]. OsloMet.
https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/11250/2823859/Olssen_SFB_2021.pdf?sequence=1
- Paulsen, V., & Studsrød, I. (2019). Barnet i sentrum for barnevernspedagogens yrkesutøvelse. I I. Studsrød, V. Paulsen, I. Kvaran, & K. Mevik, *Barnevernspedagog* (ss. 25-38). Universitetsforlaget.
- Pedersen, J. (2023). *Ny i barnevernet*. Universitetsforlaget.
- Priest, J. B. (2021). *The Science of Family Systems Theory*. Routledge.
- Repstad, P. (2007). *Mellom nærhet og distanse. Kvalitative metoder i samfunnsfag* (4. utg.). Universitetsforlaget.

- Saini, M., Black, T., Godbout, E., & Deljavan, S. (2019). Feeling the pressure to take sides: A survey of child protection workers' experiences about responding to allegations of child maltreatment within the context of child custody disputes. *Children and Youth Services Review, Volume 96*, ss. 127-133. doi:<https://doi-org.galanga.hvl.no/10.1016/j.childyouth.2018.11.044>
- Skau, G. M. (2013). *Mellom makt og hjelp - Om det flertydige forholdet mellom klient og hjelper*. Universitetsforlaget.
- Smith, J. A., Flowers, P., & Larkin, M. (2012). *Interpretative Phenomenological Analysis*. SAGE.
- Smith, J. A., Flowers, P., & Larkin, M. (2022). *Interpretative Phenomenological Analysis* (2. utg.). SAGE.
- Statistisk sentralbyrå. (2021a). *10674: Meldingar til barnevernet, etter konklusjon, innhald i meldinga, kven som melde saka, statistikkvariabel og år*.
<https://www.ssb.no/statbank/table/10674/>
- Storhaug, A. S., & Kvaran, I. (2019). Helhetlig forståelse av barn og familier - i en barnevernsfaglig kontekst. I I. Studsrød, V. Paulsen, I. Kvaran, & K. Mevik, *Barnevernspedagog* (ss. 134-144). Universitetsforlaget.
- Sudland, C., & Neumann, C. B. (2021). "For det er jo alvorlige saker" - barnevernets møte med fastlåste foreldrekonflikter. *Tidsskriftet Norges Barnevern, Vol 98(2)*, ss. 136-152. doi:<https://doi-org.galanga.hvl.no/10.18261/ISSN1891-1838-2021-02-05>
- Syrstad, E., & Ness, O. (2021). "It is not just about doing or saying the right things": Working systemically with parents whose children are placed in public care. *Journal of family therapy*(43(3)), ss. 458-468. doi:<https://doi.org/10.1111/1467-6427.12339>
- Syrstad, E., & Slettebø, T. (2020). To understand the incomprehensible: A qualitative study of parents' challenges after child removal and their experiences with support services. *Child & family social work*(25(1)), ss. 100-107. doi:<https://doi.org/10.1111/cfs.12662>
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse* (5. utg.). Fagbokforlaget.

- Torsteinsson, V. W. (2019). Familieterapiens historie. I L. Lorås, & O. Ness, *Håndbok i familieterapi* (ss. 25-39). Fagbokforlaget.
- Turner, C. W., Robbins, M. S., Rowlands, S., & Weaver, L. R. (2017). Summary of comparison between FFT-CW and Usual Care sample from Administration for Children's Services. *Child abuse & neglect*, ss. 85-95.
doi:<https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2017.04.005>
- Uggerhøj, L. (2011). Familiernes involvering og deltagelse i undersøgelsesprosessen. I K. Kildedal, L. Uggerhøj, S. Nordstoga, & S. Sagatun, *Å bli undersøkt - norske og danske foreldres erfaringer med barnevernsundersøkelsen* (ss. 49-74). Universitetsforlaget.
- Von Bertalanffy, L. (1968). *General System Theory: Foundations, Development, Applications*. Penguin Books.
- Ylvisaker, S., & Rugkåsa, M. (2020). *Krysspress: Dilemmaer i sosialt arbeid i velferdsstaten*. Gyldendal.

Vedlegg

Vedlegg 1; Godkjenning fra SIKT

Referansenummer

906540

Tittel

Jobbe systemisk i barnevernet, er det mulig da?

Behandlingsansvarlig institusjon

Høgskulen på Vestlandet / Fakultet for helse- og sosialvitenskap / Institutt for velferd og deltaking

Prosjektansvarlig

Andreas Breden

Student

Cecilie Engelsen Simmenes

Prosjektperiode

31.05.2023 - 30.06.2024

Kategorier personopplysninger

Alminnelige

Lovlig grunnlag

Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 30.06.2024.

Kommentar**OM VURDERINGEN**

Sikt har en avtale med institusjonen du forsker eller studerer ved. Denne avtalen innebærer at vi skal gi deg råd slik at behandlingen av personopplysninger i prosjektet ditt er lovlig etter

personvernregelverket. Vi har nå vurdert at du har lovlig grunnlag til å behandle personopplysningene.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

Det er institusjonen du er ansatt/student ved som avgjør hvordan du må lagre og sikre data i ditt prosjekt og hvilke databehandlere du kan bruke. Husk å bruke leverandører som din institusjon har avtale med (f.eks. ved skylagring, nettspørreskjema, videosamtale el.).

Personverntjenester legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til oss ved å oppdatere meldeskjemaet. Se våre nettsider om hvilke endringer du må melde: <https://sikt.no/melde-endringar-i-meldeskjema>

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Vi vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Vil du delta i forskningsprosjektet

«Jobbe systemisk i barnevernet, er det mulig da?»

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke *fordelene og ulempene med systemisk familierapi i en barnevernkontekst*. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formålet med prosjektet

Med dette prosjektet ønsker jeg å snakke med systemiske familierapeuter som har jobbet eller jobber i barneverntjenesten. Formålet er å finne ut hvordan familierapeuter som er ansatt i barneverntjenesten jobber, og om de opplever at det å jobbe systemisk er til hjelp eller hinder for arbeidet i denne konteksten.

Problemstillingen for prosjektet er: *Hva er fordelene og ulempene med systemisk familierapi i barnevernet?*

Dette er en masteroppgave i master i familierapi og relasjonelt arbeid ved Høgskolen på Vestlandet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Utvalget består av 3-6 systemiske familierapeuter som har jobbet eller jobber i barneverntjenesten. Grunnen til at jeg ønsker å snakke med familierapeuter som har jobbet tre år eller mer i barnevernstjenesten er fordi jeg ønsker å snakke med informanter som har jobbet i barnevernet en stund, og som har gjort seg noen tanker om hva som kan oppleves utfordrende og/eller nyttig med å ha denne utdannelsen i denne konteksten.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Høgskulen på Vestlandet er ansvarlig for personopplysningene som behandles i prosjektet. Min veileder og prosjektansvarlig er Andreas Breden.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i dette prosjektet, ønsker jeg å møtes til et intervju. I intervjuet har jeg med meg en intervjuguide, med spørsmål jeg har forberedt på forhånd, som vil invitere til dialog. Intervjuguiden inneholder blant annet spørsmål som fokuserer på den enkeltes erfaring, hvordan den enkelte opplever det å jobbe systemisk, og refleksjoner rundt egen rolle og praksis.

Under intervjuene vil jeg bruke båndopptaker, samtidig som jeg noterer underveis. Intervjuet vil ta ca. én time, og hvor det skal gjennomføres blir vi enig om.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Du kan når som helst trekke deg, uten å oppgi noen grunn. Alle personopplysningene vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Personvern

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler personopplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Veileder for prosjektet vill ha tilgang til materialet, etter det er anonymisert. Datamaterialet vil bli lagret på en passordbeskyttet pc som kun jeg har tilgang til.

Alle opplysninger behandles konfidensielt og anonymiseres. Det betyr at ingen av informantene skal kunne gjenkjennes i den endelige avhandlingen.

Innsamlet data/opplysninger vil underveis i arbeidet oppbevares sikkert, slik at ingen andre enn meg har tilgang til materialet. Jeg vil kun benytte min private pc til dette arbeidet, som vil være passordbeskyttet.

Transkribering av intervjuene vil foretas av eksterne aktører som vil måtte underskrive en taushetserklæring. De vil ikke få tilgang til materialet før det er anonymisert.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet vil etter planen avsluttes i juni 2024. Alle opplysninger vil da slettes.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til å protestere, be om innsyn, og til retting og sletting av opplysninger vi behandler om deg. Du vil da høre fra oss innen en måned. Vi vil gi deg en god begrunnelse hvis vi mener at du ikke kan identifiseres, eller at rettighetene ikke kan utøves. Du har også rett til å klage til Datatilsynet om hvordan vi behandler dine opplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysningene om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Høgskulen på Vestlandet har personverntjenestene ved Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandør, vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Spørsmål

Hvis du har spørsmål eller vil utøve dine rettigheter, ta kontakt med:

- Høgskulen på Vestlandet ved Andreas Breden. breden.andreas@gmail.com
- Vårt personvernombud: Trine Anikken Larsen. Trine.Anikken.Larsen@hvl.no

Hvis du har spørsmål knyttet til Sikts vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt på epost: personverntjenester@sikt.no, eller på telefon: 73 98 40 40.

Med vennlig hilsen

Andreas Breden
(Veileder)

Cecilie Engelsen Simmenes
(Student)

Vedlegg 3; Samtykkeskjema

SAMTYKKEERKLÆRING

Jeg har mottatt og lest informasjon om studien i Master i Familieterapi, om *Systemisk familieterapi i en barnevernkontekst, en fordel eller en ulempe?* Jeg ønsker å være informant og stille til intervju.

Navn på deltager / Dato

Cecilie Engelsen Simmenes / Dato

Intervjuguide

Tema:

Hva er fordelene og ulempene med å jobbe systemisk i barnevernet? Er det mulig å jobbe systemisk i barnevernet, på hvilken måte og i hvor stor grad?

Innledning

- Presentasjon av meg selv, utdanning og arbeidspraksis.
- Hva er formålet med prosjektet?
- Informantens rettigheter under og etter intervju
- Hvordan skal data behandles
- Informasjon om intervjuets gang og pauser
- Er det noe du ønsker å spørre om før vi starter?
- TA PÅ BÅNDOPPTAKER

Inngangsspørsmål

1. Hvor gammel er du?
2. Hva er utdannelsen din?
3. Hvor lenge har du jobbet i barnevernet?
4. Tok du utdanning i systemisk familierapi før eller etter du begynte å jobbe i barnevernet?
5. Når du hører problemstillingen, hva blir du opptatt av da?

Jobbe systemisk i barnevernet

6. Hvordan opplever du selv at du jobber systemisk i barnevernet? Har du noen eksempler?
7. Hva er det viktigste fra utdannelsen din som systemisk familierapeut du bruker i ditt arbeid?
8. Hva opplever du er den største fordelene med å jobbe systemisk i barnevernet? Har du noen eksempler?

9. Hva opplever du er mest utfordrende med å jobbe systemisk i barnevernet? Har du noen eksempler?
10. I hvilke situasjoner på jobb opplever du at det er vanskelig å jobbe systemisk?
11. Ser du på det å jobbe systemisk som en fordel eller ulempe i barnevernet?
12. Opplever du at din systemiske kompetanse bidrar til endring hos familiene du møter? På hvilken måte?
13. Hva opplever du er den største forskjellen mellom deg og andre kollegaer i møte med brukere når du jobber systemisk?
14. På hvilken måte kan bakgrunnen din som systemisk familieterapeut ha betydning for hvordan du forstår familier og barn?

Avsluttende spørsmål

15. Er det noe du føler du ikke har fått sagt som du vil tilføye?
16. Er det noe du ønsker å oppklare?
17. Hvordan har det vært å bli intervjuet?

Vedlegg 5; Utdrag fra transkripsjon

33. den kommunikasjonsteorien den føler jeg at den er kjempenyttig å ha med seg i alle
34. typer arbeid i barnevernstjeneste. Så jeg tenker at dette er en utdanning som er nyttig
35. selv om du ikke skal jobbe på et familievernkontor. Selv om du skal jobbe som
36. saksbehandler, du jobber med mennesker, du jobber med relasjoner, du jobber med
37. familier. Så jeg tenker at det er til nytte hver en dag i arbeidet med mennesker og
38. forstå mennesker og hva som påvirker de. Og hva som kan være med å hjelpe de.
39. I: mmm ja. Absolutt. Har du noen eksempler på en gang du følte at nå jobber jeg
40. veldig bra systemisk i en barnevernssituasjon?
41. K: ja. Det har jeg i grunn mange sånne eksempler på. Fordi jeg har på en måte vært
42. opptatt av det før jeg tok familierapi utdanningen, jeg har liksom følt at det er
43. liksom, det er liksom noe som mangler som ikke blir helt. Jeg føler det ikke blir helt
44. god jobbing fordi du snakker med barna for seg, du snakker med foreldre for seg, og
45. du snakker med hvert og enkelt søsken for seg. Men de er jo en enhet disse her, men
46. så putter vi.. deler vi det opp i individ og biter og på en måte snakker ikke, samler
47. ikke de, snakker med de sammen, og behandler det på en måte som en familie. Men vi
48. behandler... ja det blir på en måte fem enheter ofte da, eller seks. Hvis du tar foreldre
49. hver for seg og hvert enkelt søsken. Så jeg har liksom tenkt det, men det har liksom
50. ikke vært sånn ehhm.. praksis i barnevernet at man har familiesamtaler, så men etter
51. jeg begynte på familierapi studie så tenkte jeg at nå skal jeg bare gjøre det. Så det er
52. nok noe jeg gjør i arbeidet mitt. I.. i saker som ikke er så vanlig at barnevernet egentlig
53. gjør. At de har fokus på det å ha familiesamtaler. Og når jeg skal inn å ha
54. veiledningstiltak, så tenker jeg at det kan jeg godt gjøre, men da må jeg og få ha
55. samle. Ikke bare veilede foreldre, men at jeg må ha de samtalene i tillegg til. Så det er
56. nok kanskje det som jeg ser, som skiller meg mest ut i barnevernsarbeidet. At jeg
57. velger å ha de familiesamtalene. Og at jeg spør og ofte, for det er mange som syns det
58. blir veldig omfattende med familieråd, de ønsker ikke familieråd. Også foreslår jeg
59. heller, hva med da heller ta et nettverksmøte, hvem er det du ønsker å samle. Også
60. gjøre det på den måten i stedet for. At det er liksom ikke sånn at når du sa nei til
61. familieråd, nei, okei, da har du takket nei til det, også har vi ikke noe annet å tilby. For
62. det tenker jeg er veldig synd, ja.
63. I: mm.. hva respons får du av familiene når de blir satt sammen i en sånn
64. familiesamtale eller familieråd?
65. K: Jeg syns at det har fungert veldig godt og responsen har vært god. Mange har gruet
66. seg på forhånd. Og da sier jeg det at det er ikke sånn at jeg skal slippe noen bombe.

Vedlegg 6; Eksempler på kodeprosess

<p>Invivo – Codes (Sitater og nøkkelord)</p> <p>Sett inn meningsfortetninger og in vivo codes – direkte sitater fra transkripsjonen som du tenker er gull</p>	<p>Transkripsjon</p>	<p>Egen forståelse av transkripsjonen/koblinger til eksisterende teori.</p> <p>Teoretiske og personlige refleksjoner til teksten</p>
<p>Alt henger sammen</p> <p>Alt påvirker hverandre</p>	<p>Intervju 3 Ln 31 - 38 (...)</p> <p>tenker mer.. eh.. system, tenker mer at alt henger sammen, alt påvirker hverandre her. Ehh. (...) så jeg tenker at dette er en utdanning som er nyttig selv om du ikke skal jobbe på et familievernkontor. Selv om du skal jobbe som saksbehandler, du jobber med mennesker, du jobber med relasjoner, du jobber med familier. Så jeg tenker at det er til nytte hver en dag i arbeidet med mennesker og forstå mennesker og hva som påvirker de. Og hva som kan være med å hjelpe de.</p>	<p>Systemteori – alt påvirker hverandre – forståelse av mennesker og hva som påvirker de og hva som kan være med å hjelpe dem.</p>

Forståelse

